

Onderwijs-zorgarrangementen in het speciaal onderwijs in Rijnmond

Onderzoek naar leerlingstromen en de meerwaarde van
samenwerking in de regio

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Leerlingstromen in de regio Rijnmond	6
3	Leerlingstromen de gemeenten <i>in</i>	7
4	Leerlingstromen de gemeenten <i>uit</i>	8
5	Doelgroepen voor onderwijs-zorgarrangementen	9
5.1	Leerlingen op cluster 4-scholen	9
5.2	Leerlingen op cluster 3-scholen	10
6	Samenwerkingsverbanden over oza's	12
6.1	Samenwerkingsverbanden po	12
6.2	Samenwerkingsverbanden vo	13
7	Conclusies en aanbevelingen	15
7.1	Conclusies	15
7.2	Aanbevelingen	18
Bijlage 1	Opzet en verantwoording	20
Bijlage 2	Wettelijke kaders	21
Bijlage 3	Onderwijs-zorgarrangementen	24
Bijlage 4	Gemeenten en samenwerkingsverbanden	26
Bijlage 5	Overzicht scholen (voortgezet) speciaal onderwijs	27
Bijlage 6	(v)so- leerlingstromen de gemeente <i>in</i>	29
Bijlage 7	(v)so-leerlingstromen de gemeente <i>uit</i>	36

1 Inleiding

De verbinding tussen jeugdhulp en passend onderwijs is een lokale aangelegenheid. Gemeenten in de regio Rijnmond maken daarover (veelal in subregio-verband) afspraken met in totaal twaalf samenwerkingsverbanden passend onderwijs (8 po, 4 vo). Een belangrijk onderdeel van die afspraken betreft de vormgeving van onderwijs-zorgarrangementen (oza's). Daarbij gaat het in essentie om een combinatie van onderwijs en zorg¹ voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om aan leren toe te kunnen komen. Deze ondersteuning komt bovenop de onderwijsgerelateerde ondersteuning die vanuit passend onderwijs geboden wordt. Het gaat om specialistische zorg, die niet vanuit passend onderwijs geboden kan worden, maar vanuit de jeugdhulp nodig is. Dat vraagt om een integrale aanpak op school, in de vrije tijd en thuis (één-kind-één-plan) en een goede verbinding tussen de ondersteuning die scholen bieden en de zorg die vanuit de wijkteams en jeugdhulp wordt geboden.

Onderwijs-zorgarrangementen zijn met name relevant voor leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs die vanwege lichamelijke of psychische beperkingen geen (volledig) onderwijsprogramma kunnen volgen of jeugdhulp in de school nodig hebben om onderwijsdeelname mogelijk te maken. In de regio Rijnmond is er een aanzienlijk aantal scholen in cluster 3 en 4 dat in dit verband een regiofunctie vervult. Zowel vanuit het onderwijs als vanuit de gemeenten is aangegeven dat er dringend behoefte is aan regionale afstemming:

- om de samenwerking met wijkteams en toegang tot lokale jeugdhulp eenduidig en zo efficiënt en effectief mogelijk vorm te geven, zodat er snel kan worden gehandeld en leerling en ouders weten waar ze aan toe zijn;
- om af te spreken welke zorgaanbieder wordt aangetrokken en te voorkomen dat er per school en per klas teveel verschillende aanbieders aanwezig/actief zijn;
- om scholen in staat te stellen ook collectieve voorzieningen voor alle leerlingen te bieden (bijvoorbeeld preventie, begeleiding in groepsverband, ondersteuning van leerkrachten);
- om te voorkomen dat scholen over inzet en bekostiging van oza's met alle vijftien gemeenten afzonderlijk afspraken moeten maken;
- om te investeren in optimalere schoolloopbanen van leerlingen en meer kansen op vervolgonderwijs, arbeidsmarkt en participatie in de samenleving, zodat schooluitval en langdurig thuiszitten voorkomen kan worden.

Onderstaande casus illustreert de urgentie van regionale afspraken rondom oza's in het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Mitchell woont in Capelle aan den IJssel en zit in Rotterdam op een school voor speciaal onderwijs. Vanuit Mentaal Beter ontvangt hij op dit moment extra ondersteuning zodat hij, ondanks zijn beperking, deel kan nemen aan het onderwijs. De inzet van Mentaal Beter wordt gefinancierd door de gemeente Rotterdam. Afgelopen jaar is een pilot uitgevoerd met de inzet van Mentaal beter op school en alle leerlingen, ongeacht hun woonplaats kwamen er voor in aanmerking. Aankomend jaar zal de inzet van Mentaal Beter gecontinueerd worden. De gemeente Rotterdam heeft echter aangegeven de inzet alleen nog te kunnen financieren voor leerlingen die ook in Rotterdam wonen. Dat betekent dus dat Mitchell aankomend jaar geen gebruik meer kan maken van deze regeling, terwijl zijn klasgenoot met dezelfde

¹

Zorg vanuit de Jeugdwet, de Wlz, de Zvw, de Wmo en de Participatiewet. Dit onderzoek richt zich uitsluitend op jeugdhulp onder verantwoordelijkheid van gemeenten

problematiek uit Rotterdam dat wel kan. Met als mogelijk gevolg dat hij niet de juiste ondersteuning krijgt om deel te blijven nemen aan het onderwijs en thuis komt te zitten.

Onderzoeksvragen

De gemeenten in de regio Rijnmond hebben onderzoeks- en adviesbureau Oberon gevraagd om een onderzoek uit te voeren aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe zijn de leerlingstromen naar het (voortgezet) speciaal onderwijs in de regio Rijnmond?
 - Waar gaan (v)so-leerlingen uit de verschillende gemeenten heen? (bestemming)
 - Waar komen de leerlingen op de (v)so-scholen in de verschillende gemeenten vandaan? (herkomst)
2. Wat is, gezien deze leerlingstromen, noodzaak en meerwaarde van regionale samenwerking rondom onderwijs-zorgarrangementen in het (voortgezet) speciaal onderwijs?

De onderzoeksoopdracht beperkt zich tot het speciaal - en het voortgezet speciaal onderwijs in cluster 3 en 4 in de regio Rijnmond.

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen: een onderzoeksrapportage en een bijlagendeel.

In de rapportage beantwoorden we de twee onderzoeksvragen. In de hoofdstukken 2, 3 en 4 beschrijven we de leerlingstromen van en naar de verschillende gemeenten. In hoofdstuk 5 en 6 gaan we in op de doelgroepen voor oza's en de mening van samenwerkingsverbanden en scholen over noodzaak en meerwaarde van regionale samenwerking. In hoofdstuk 7 trekken we de belangrijkste conclusies en komen we tot een aantal aanbevelingen.

In de bijlagen vindt u veel achtergrondinformatie. Bijlage 1 start met de onderzoeksopzet en verantwoording. Vervolgens beschrijven we in bijlage 2 de wettelijke kaders en geven we in bijlage 3 meer informatie over onderwijs-zorgarrangementen. Een overzicht van alle gemeenten in de regio Rijnmond en de bijbehorende samenwerkingsverbanden staat in bijlage 4. In bijlage 5 zijn alle (v)so-scholen in de regio Rijnmond weergegeven. Bijlage 6 bevat per gemeente de herkomst van leerlingen die speciaal onderwijs in de desbetreffende gemeente volgen. Bijlage 7 ten slotte, geeft per gemeente de bestemming van de daar woonachtige (v)so-leerlingen weer.

Behalve in deze rapportage zijn de cijfermatige gegevens over leerlingstromen en schoolpopulaties ook te bekijken via Tableau: <https://tinyurl.com/rijnmondvso>.

2 Leerlingstromen in de regio Rijnmond

Hoe zijn de leerlingstromen in de regio Rijnmond, als het gaat om het (voortgezet) speciaal onderwijs? Kunnen leerlingen terecht in hun eigen gemeente of subregio, of gaan ze ergens anders heen? Onderstaande figuur geeft een globale eerste indruk. De gekleurde bollen geven de subregio's² weer en het totaal aantal (daar wonende) leerlingen dat het (v)so bezoekt, in de eigen gemeente of elders³. Samenwerkingsverbanden schatten in dat ongeveer 5% van deze leerlingen naast speciaal onderwijs ook ondersteuning vanuit jeugdhulp nodig heeft (onderwijs-zorgarrangementen).

Uit de figuur blijkt dat er veel regionaal verkeer is binnen de regio Rijnmond, maar ook met gemeenten buiten de regio. Hoe deze leerlingstromen per gemeente zijn, beschrijven we in de volgende hoofdstukken.

Figuur 1 | Leerlingstromen in de regio Rijnmond

² Zie bijlage 4 voor de indeling in subregio's. Lansingerland is hier op verzoek van de werkgroep apart opgenomen.

³ In de analyse zijn residentiële locaties in de regio Rijnmond niet meegenomen, maar BEO (behandeling en observatie) locaties wel.

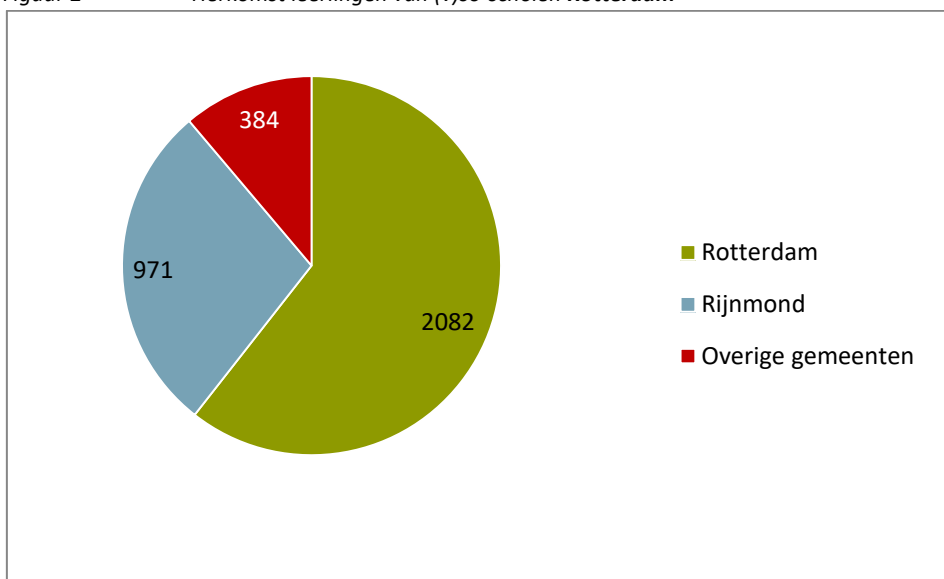
3 Leerlingstromen de gemeenten in

In dit hoofdstuk bekijken we de herkomst van de leerlingen die in de gemeenten in de regio Rijnmond speciaal onderwijs volgen. Uit het overzicht van de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs in bijlage 5 blijkt dat de gemeenten Albrandswaard, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis en Ridderkerk geen (v)so-scholen hebben.

In bijlage 6 is de herkomst weergegeven van leerlingen op de (v)so-scholen in de negen gemeenten met (v)so-voorzieningen.

Uit de leerlinggegevens van de gemeenten kunnen we concluderen dat bijna alle gemeenten waar scholen voor speciaal onderwijs staan ook leerlingen uit andere gemeenten uit en buiten de regio Rijnmond ontvangen. Alleen de gemeenten Brielle en Hellevoetsluis ontvangen geen leerlingen van buiten de regio. Geen enkele gemeente vangt alleen (v)so-leerlingen uit de eigen gemeente op. De gemeente Rotterdam heeft op haar (v)so-scholen ruim eenderde leerlingen van buiten Rotterdam, waarvan het grootste deel uit de regio Rijnmond komt. Het gaat hierbij om bijna duizend leerlingen uit de regio Rijnmond (zie onderstaande cirkeldiagram).

Figuur 2 Herkomst leerlingen van (v)so-scholen **Rotterdam**

Ook in de andere subregio's zien we dat er sprake is van een regionale leerlingpopulatie vanuit Rijnmond, vaak binnen de eigen subregio. Scholen in Barendrecht bedienen ook relatief veel leerlingen van buiten de regio Rijnmond.

In een scholendashboard is per school te bekijken waar de leerlingen vandaan komen:

<https://tinyurl.com/rijnmondvso>.

4 Leerlingstromen de gemeenten uit

We hebben in kaart gebracht waar de (v)so-leerlingen uit iedere gemeente naar toe gaan. Wat is hun bestemming? In bijlage 7 is een gedetailleerd overzicht opgenomen per gemeente⁴. In onderstaand schema geven we een samenvattend overzicht per subregio.

Figuur 3 Leerlingstromen de gemeenten uit⁵

Woongemeente (per subregio)	Bestemming. Vooral naar (in regio Rijnmond)
BAR	
Barendrecht	Barendrecht, Rotterdam
Albrandswaard	Rotterdam, Barendrecht
Ridderkerk	Rotterdam, Barendrecht, overig (>25%)
KCL	
Krimpen aan den IJssel	Rotterdam, Barendrecht
Capelle aan den IJssel	Rotterdam
Lansingerland	Rotterdam, overig (>25%)
MVS	
Maassluis	Schiedam, Rotterdam, Vlaardingen, overig (>25%)
Vlaardingen	Rotterdam, Vlaardingen, Schiedam, Barendrecht
Schiedam	Vlaardingen, Rotterdam, Schiedam
VP	
Brielle	Brielle, Westvoorne, Rotterdam, Nissewaard
Hellevoetsluis	Westvoorne, Rotterdam, Brielle, Nissewaard
Nissewaard	Nissewaard, Rotterdam, Brielle
Westvoorne	Westvoorne, Rotterdam, Brielle
GO	
Goeree Overflakkee	Goeree Overflakkee, Rotterdam, Barendrecht, Westvoorne
RO	
Rotterdam	Rotterdam, Barendrecht

Uit de cijfers blijkt dat er veel (v)so-leerlingverkeer is tussen de gemeenten, vaak geconcentreerd binnen de eigen subregio. Vanuit alle gemeenten zijn er leerlingstromen richting Rotterdam, waarbij het aantal leerlingen varieert. Vanuit een aantal gemeenten zijn er ook relatief grote (v)so-leerlingstromen naar scholen buiten de regio Rijnmond. Dit speelt vooral voor de gemeenten Lansingerland, Maassluis en Ridderkerk (meer dan 25% van de (v)so-leerlingen).

De leerlingstromen vanuit gemeenten zijn ook te bekijken via *Tableau*: <https://tinyurl.com/rijnmondvso>.

⁴ In Bijlage 7 zijn de residentiële scholen in en buiten de regio Rijnmond meegenomen

⁵ Figuur 3 en het overzicht in Tableau bevat *geen* residentiële scholen binnen de regio Rijnmond

5 Doelgroepen voor onderwijs-zorgarrangementen

Een onderwijs-zorgarrangement richt zich op leerlingen met gecombineerde problematiek, zoals een verstandelijke beperking met bijvoorbeeld ernstige gedragsproblemen (zie bijlage 3 voor meer informatie over oza's). Het zijn kinderen die zonder extra ondersteuning vanuit zorg of jeugdhulp niet in staat zijn speciaal onderwijs te volgen. We beschrijven hier een aantal doelgroepen in het speciaal onderwijs en de mogelijke oza's.

5.1 Leerlingen op cluster 4-scholen

Er zijn verschillende cluster 4-scholen:

- scholen voor leerlingen met ernstige gedragsstoornissen en/of psychiatrische problematiek.
- scholen verbonden aan gesloten jeugdinrichtingen (justitie en jeugdzorg).

Een deel van de leerlingen op deze scholen heeft naast een aangepaste onderwijssituatie ondersteuning door de jeugd-GGZ of jeugdzorg nodig. Door zo'n onderwijs-zorgarrangement wordt onderwijsdeelname mogelijk gemaakt en uitval voorkomen. Een oza richt zich soms ook op de ondersteuning en begeleiding van leerkrachten die met deze doelgroep werken. Vaak wordt een collectief oza aangeboden, waarbij GGZ-inzet aan de school wordt verbonden. Oza's zijn vaak gewenst voor leerlingen die uit een zorgsetting komen of uitbehandeld zijn en daarna instromen in het speciaal onderwijs. Deze leerlingen hebben, soms tijdelijk, extra hulp nodig om de overstap goed te kunnen maken.

“Vorig jaar stonden we enorm onder druk omdat een grote groep leerlingen zulke ernstige gedragsproblemen vertoonden dat veel leerkrachten het niet meer aankonden. Het verschil tussen vso en so is er wel natuurlijk. Jongeren die in de puberteit komen beschikken over een andere dynamiek, kracht en fysiek. Er komt ook nog een component bij waarbij de peer-interactie een rol speelt, bijvoorbeeld richting intimidatie, manipulerend gedrag en groepsvorming. Dit vraagt om jongerenwerk met gedragspecialisten, gespecialiseerd in straatproblematiek en gedragsproblemen in nauwe samenwerking met specialistische jeugd GGZ. We hebben hen dagelijks ingezet om leerlingen die in de klas echt vastliepen of agressief waren individueel te laten begeleiden zodat ze niet geschorst – of naar huis gestuurd hoefden te worden. Zo konden onderwijzers zich weer op het onderwijs richten.” (cluster 4-school)

“In het voortgezet onderwijs wordt in de gemeenten Zuidplas en Krimpenerwaard al geëxperimenteerd met inzet van jeugdhulp in de school. Doordat jeugdhulp rechtstreeks op de scholen wordt ingezet, hoeven jongeren (en ouders) na signalering van problematiek niet eerst te worden verwezen naar het wijkteam. De jeugdhulpverlener is een vast gezicht op de school en maakt onderdeel uit van het ondersteuningsteam. Er kan hierdoor, daar waar nodig, sneller en flexibeler hulp worden geboden.” (Koers VO in beeld, juni 2017)

“In een pilot op onze school hebben we geëxperimenteerd met de aanwezigheid van een gedragswetenschapper op de drie locaties. Naast handelingsadviezen aan de leerkracht gaf de gedragswetenschapper ook behandelingen en therapie op school. Dit was een groot voordeel wat betreft taxivervoer en vervoer van leerlingen door ouders. Ook kan de therapie zo echt gericht zijn op school. En het is ook veel laagdrempeliger voor ouders, waarvan een aantal zorgmijndend is of weerstand heeft tegen jeugdhulpverlening.” (cluster 4-school)

“Zeker cluster 4-scholen krijgen te maken met het feit dat ze vroegtijdig geconfronteerd worden met kinderen vanuit medisch-kinderdagcentra waarvan nog niet helder is wat de diagnose precies is, of waar een voorlopige diagnose bekend gemaakt wordt. Maar daar zijn echt nog gedragswetenschappers voor nodig die de kinderen daarin kunnen helpen.” (tyltylschool)

5.2 Leerlingen op cluster 3-scholen

Er zijn verschillende cluster 3-scholen voor leerlingen met:

- een ernstige verstandelijke beperking (IQ<35), vaak met gedragsproblemen en ernstige lichamelijke beperkingen (tyltylschool).
- een matig tot lichte verstandelijke beperking (IQ tussen 35 en 70) en ernstige lichamelijke beperkingen (mytyschool);
- langdurige ziekte en somatische problematiek (lzk-school);
- een matig tot licht verstandelijke beperking (IQ tussen 35 en 70) (zmlk-scholen).

Een deel van de leerlingpopulatie betreft emb-leerlingen (ernstig meervoudig beperkt). Dit zijn kinderen of jongeren met:

- a. een laag ontwikkelingsperspectief ten gevolge van een ernstige verstandelijke beperking (IQ < 35), vaak met moeilijk te ‘lezen’ gedrag en ernstige sensomotorische problematiek (zoals ontbreken van spraak, bijna niet kunnen zitten/ staan), of
- b. een matig tot lichte verstandelijke beperking (IQ tussen 35 en 70) en een grote zorgvraag ten gevolge van ernstige en complexe lichamelijke beperkingen, of
- c. een matig tot lichte verstandelijke beperking (IQ tussen 35 en 70) in combinatie met moeilijk te reguleren gedragsproblematiek als gevolg van ernstige psychiatrische stoornissen.

“Op onze school zitten leerlingen met een laag IQ, die heel problematisch gedrag laten zien als de frustratie te hoog oploopt. In de klas kan de zaak daardoor soms “ontploffen”. Door de aanwezigheid van een vaste jeugdhulpprofessional in de school kunnen we dit soort situaties voor zijn. De jeugdhulpprofessionals zijn aanwezig in de groep en zien het als het onrustig wordt. Ze halen leerlingen dan even de klas uit, voeren een gesprekje of zorgen juist voor afleiding. Hierdoor wordt de rust bewaard en komt de groep meer aan leren toe. Het is ook fijn voor de leerling dat hij even stoom af kan blazen, hij kan daarna weer terug naar de groep. Hiermee voorkom je escalaties.” (zmlk-school)

“Wij hebben als school leerlingen uit meer dan 30 gemeenten. Veel leerlingen hebben, naast de ‘normale’-zware onderwijsondersteuning, extra zorg nodig om aan het onderwijs deel te nemen. Denk aan persoonlijke begeleiding en verzorging, zoals hulp bij aankleden en toiletbezoek, of bij gedragsproblemen. Dit wordt bekostigd vanuit de Jeugdwet, wanneer een leerling niet vanuit de Wlz of de Zvw is doorverwezen, en moet lokaal worden aangevraagd. Het is een enorme klus voor ons als school om dat met al die 30 gemeentes af te stemmen. Doordat het niet goed geregeld is en we daardoor te weinig hulp krijgen, zijn onze klassenassistenten meer in de toiletten bezig dan dat ze assisteren in de klas. En daar zijn ze juist heel hard nodig! Onze leerlingen zouden enorm gebaat zijn bij een uniforme aanpak vanuit alle gemeenten.” (mytyschool)

“Het zijn leerlingen met een complexe problematiek die nog steeds op basis van een oud indicatiestellingsysteem bekeken worden. En als je denkt aan onderwijsbehoefte dan snap ik echt niet dat een kind wat leerroute III aankan, op het ene moment wel op een ZML terecht kan en op een ander moment naar een school voor lichamelijk gehandicapten moet, en in het slechtste geval naar een school naar meervoudig gehandicapten moet. De eerste die mij dat kan uit kan leggen is van harte welkom. Het is dus belangrijk om na te denken hoe je de randvoorwaarden kan bieden.” (tyltylschool)

“Voor sommige leerlingen in cluster 3 is behoefte aan extra ondersteuning op het gebied van persoonlijke verzorging. Oftewel de hulp bij de dagelijkse levensbehoefte. Zoals verzorging, verschoning bij incontinentie, hulp bij aan en – uitkleden. Ik vertaal het even praktisch. Als je incontinent bent op je achtste of negende wordt het verdomd lastig om op een zml-school terecht te kunnen terwijl je het toch wel cognitief aan zou kunnen. Zij hebben niet de formatieve ruimte om die incontinentie te verzorgen, terwijl zml-onderwijs het meest passend zou zijn.” (tyltylschool)

“Je zal een leerling zijn die een syndroom heeft waarbij het lastig is om te eten en daarvoor sondevoeding nodig heeft, bijvoorbeeld door epilepsie, en toevallig de pech hebben een vorm van autisme te hebben, maar wel met een IQ hebt van ongeveer 80. Dan zou je gewoon naar school kunnen. Dan zou je gewoon naar de zorg kunnen. Er is momenteel een gespecialiseerde aanbieder van begeleiding rondom autisme, waar ouders met hun kind niet terecht kunnen, omdat de medische component in de weg zit. Zo’n jongen waar in potentie heel veel inzit, gezien zijn IQ, wordt dan toch gedwongen naar een school te gaan waar de medische randvoorwaarden op orde zijn, maar die niet past bij zijn niveau. Het risico van ondervraging, verveling, en niet begrijpen waarom het allemaal zo simpel is, leidt weer tot bepaalde uitingen gekoppeld aan autisme.” (tyltylschool)

6 Samenwerkingsverbanden over oza's

Hieronder beschrijven we de belangrijkste uitkomsten van de groepsinterviews met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Wat is volgens hen nut en noodzaak van regionale samenwerking als het gaat om oza's in het speciaal onderwijs? En wat zijn aandachtspunten?

6.1 Samenwerkingsverbanden po

Afstemming

Binnen de regio Rijnmond zijn zeven po-samenwerkingsverbanden werkzaam. De directeuren van de samenwerkingsverbanden hebben over het algemeen al goede afspraken met de gemeenten binnen hun samenwerkingsverband als het gaat over de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Vaak zijn er afspraken gemaakt over de aansluiting met de wijkteams en de preventieve hulp. Doel is steeds: zo regulier als mogelijk en speciaal als nodig, waarbij wordt gestreefd naar thuisnabij onderwijs. Een enkel samenwerkingsverband vindt dat de afstemming met de gemeenten nog minimaal is. Sommige samenwerkingsverbanden hebben last van verschillen tussen de gemeenten, in visie maar ook qua financiële mogelijkheden.

“Lokaal waar het kan, (sub) regionaal waar het moet.” (directeur swv po)

Ontwikkeling van onderwijs-zorgarrangementen

In sommige samenwerkingsverbanden zijn er afspraken over onderwijs-zorgarrangementen (oza's) in het regulier onderwijs. Afspraken over oza's in het speciaal onderwijs zijn in ontwikkeling, vooral in de gemeente Rotterdam. Daar hebben pilots plaatsgevonden en wordt nu een veldverkenning uitgevoerd met het onderwijs en zorgaanbieders. Andere samenwerkingsverbanden zetten vooral in op oza's in het regulier onderwijs, omdat zij van oudsher weinig speciaal onderwijs in hun regio hebben of vinden dat al het onderwijs zo thuisnabij mogelijk moet plaatsvinden. Samenwerkingsverbanden willen graag een continuüm van oza's aanbieden, van regulier tot speciaal onderwijs. Een aantal samenwerkingsverbanden heeft al goede ervaringen met het handelingsgericht integraal arrangeren (HIA) van oza's.

Belang van regionale afstemming tussen gemeenten

De samenwerkingsverbanden benadrukken het belang van regionale afstemming tussen gemeenten bij het vormgeven en financieren van oza's in het speciaal onderwijs. De schaal van regionale afstemming moet daarbij wel aansluiten bij de leerlingpopulatie van de scholen waar onderwijs-zorgarrangementen gewenst zijn. Gemeenten waar de meeste leerlingen vandaan komen zouden met elkaar moeten afstemmen.

“Gemeente Rotterdam en het swv PPO maken oza's mogelijk voor Rotterdamse leerlingen met een leerplichtonthefving. Ook is in een pilot GGZ-ondersteuning toegevoegd aan cluster 4-scholen, ter preventie van ernstige gedragsproblemen. Het is niet uit te leggen aan ouders van niet-Rotterdamse leerlingen dat zij geen gebruik kunnen maken van deze voorziening.” (swv po)

Wat is zorg, wat is onderwijs?

In de discussie tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden komt steeds de vraag terug: wat is onderwijs, wat is zorg. Hier zouden gemeenten en samenwerkingsverbanden ook meer samen in kunnen optrekken, en gebruik kunnen maken van elkaars ervaringen. In een aantal samenwerkingsverbanden zijn al oza-werkgroepen. Samenwerkingsverbanden doen een beroep op de gemeenten om flexibeler om te gaan met schotten (in beleid, regels en financiën) en de ondersteuningsbehoeften van kinderen centraal te stellen.

Samenwerkingsverbanden pleiten voor een soort 'modelarrangementen', zodat voor iedereen duidelijk is wat voor hulp er geboden wordt, aan welke kinderen en bij hoeveel leerlingen er zowel een oza op school als jeugdhulp in de thuissituatie geboden moet worden. Gemeenten willen in het verlengde hiervan graag meer zicht krijgen op de keuzes van samenwerkingsverbanden voor een bepaalde toelaatbaarheidsverklaring (tlv). Omdat samenwerkingsverbanden zelf mogen bepalen welk bekostigingsniveau tlv zij afgeven kunnen er verschillen optreden tussen de samenwerkingsverbanden. Binnen één school (met leerlingen uit verschillende samenwerkingsverbanden) kunnen daardoor verschillende tlv-niveaus voorkomen, terwijl de leerlingen vergelijkbare ondersteuning nodig hebben. Dit geeft onduidelijkheid en frictie wanneer oza's vanuit de gemeenten gekoppeld worden aan de tlv-bekostigingscategorie (bijvoorbeeld alleen toekenning van een oza bij tlv-zwaar).

Aansluiting op lokale ondersteunings- en jeugdhulpstructuur

Samenwerkingsverbanden benadrukken het belang van goede aansluiting met de lokale wijkteams en consultants die de verbindingen leggen tussen de school, gemeenten en ouders. De afstemming met de lokale jeugdhulp moet geborgd zijn.

"Wij hebben grote toestroom van Zeeuwse leerlingen. Daar is de jeugdhulp weer anders geregeld. Soms moet ik letterlijk zelf met de auto naar de woongemeente om dingen voor een leerling te regelen." (swv po)

6.2 Samenwerkingsverbanden vo

Belang van regionale afstemming

De regio Rijnmond kent vier vo-samenwerkingsverbanden, waarvan Koersvo de meeste gemeenten omvat. Vanuit Koersvo zijn er, samen met de gemeente Rotterdam, verschillende initiatieven voor oza's in het voortgezet speciaal onderwijs. Op dit moment is er een brede veldconsultatie met onderwijs en zorgaanbieders over de toekomstige invulling van onderwijs-zorgarrangementen. De regionale aanpak heeft daarbij veel aandacht, de (v)so-scholen hebben immers vaak een regionaal karakter.

"Er zitten kinderen van ons swv in Rotterdam op school. Daar regel ik de toelaatbaarheidsverklaring voor en betaal voor die leerling. Dit moeten gemeenten dan onderling toch ook kunnen regelen, als die leerlingen aanvullende jeugdhulp op school nodig hebben?" (swv vo)

"In vso-scholen heb je onderwijs-zorgarrangementen nodig. Die arrangementen moeten er zijn, ongeacht de woongemeente van een leerling. Er is een aantal standaard oza's die je in de toekomst regionaal moet gaan regelen. Bij het vormgeven van deze oza's speelt de inkoop van jeugdhulp een rol. Hierover moeten we met elkaar in gesprek." (swv vo)

"Wij hebben als swv-vo nog geen oza's. We hebben te maken met drie gemeenten waarin de jeugdzorg heel verschillend is geregeld. Ze gebruiken allemaal een ander model." (swv vo)

“Als je denkt vanuit het vertrekpunt van de leerlingen en de scholen is het onhoudbaar om als gemeenten geen afspraken te maken. Voor de bijna 150 leerlingen die vanuit onze regio naar Rotterdam gaan, moeten we wat regelen.” (swv vo)

Leerrecht

Samenwerkingsverbanden vinden het leerrecht een goed gezamenlijk uitgangspunt bij het vormgeven van de oza's. Dat uitgangspunt moet zowel door het onderwijs als de gemeente worden gedeeld.

“De Rotterdamse so-scholen hebben aan de noodrem getrokken. Op school redden ze het niet omdat de jeugdhulp ontoereikend is” (swv vo)

Ontwikkel oza's vanuit de behoeften van leerlingen en de school

De vo-samenwerkingsverbanden onderschrijven het belang van een regionale aanpak (en inkoop) als het gaat om oza's voor speciaal onderwijs. Het samenwerkingsverband waar de (v)so-school staat zou hierin de initiatiefnemer kunnen zijn. Samen met de gemeenten waar de meeste leerlingen vandaan komen kunnen afstemmingsafspraken worden gemaakt. Dit moet per school worden bekeken. Er moet zoveel mogelijk ruimte blijven voor lokaal maatwerk.

“Financieel moet je het regelen, maar inhoudelijk moet je het afstemmen.” (swv vo)

7 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies van ons onderzoek en doen we een aantal aanbevelingen. We illustreren onze bevindingen met een relevant citaat uit de interviews.

7.1 Conclusies

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek komen we tot de conclusie dat er veel leerlingverkeer is in de regio Rijnmond, dat de lokale aanpak van jeugdhulp niet goed aansluit op de regiofunctie van (v)so-scholen en dat regionale samenwerking vereist is om fricties rondom onderwijszorgarrangementen op te lossen.

We werken deze hoofdconclusie hieronder nader uit in een aantal deelconclusies.

▪ Veel (v)so leerlingverkeer in regio Rijnmond

Uit dit onderzoek blijkt dat in de regio Rijnmond sprake is van veel (v)so-leerlingenverkeer. Een groot deel van de (v)so-leerlingen uit de regio gaat naar (v)so-scholen in Rotterdam. Van oudsher kent Rotterdam veel (v)so-scholen. Daarmee onderscheidt Rotterdam zich van de andere grote steden, waar het speciaal onderwijs juist veel meer over de regio verdeeld is. Maar ook tussen regiogemeenten buiten Rotterdam is er (v)so-leerlingenverkeer, soms vooral binnen de eigen subregio, soms binnen de hele Rijnmond-regio. Er is vanuit een aantal gemeenten ook een leerlingstroom de regio Rijnmond uit.

“Wij hebben te maken met wel zeventien gemeenten. Het is belangrijk dat ze onderling afstemmen en een vaste jeugdhulpaanbieder in onze school mogelijk maken. Nu hebben we te maken met veel verschillende procedures en verantwoordingslasten per gemeente.” (zmlk-school)

▪ Frictie tussen lokale aanpak jeugdhulp en regionale functie (v)so-scholen

De lokale aanpak sluit niet goed aan op de regiofunctie van (v)so-scholen. Veel (v)so-scholen hebben een regionale functie en vangen leerlingen op uit meerdere gemeenten. Voor afspraken over jeugdhulp moeten zij met meerdere gemeenten afstemmen, zowel over inhoud als over proces en organisatie.

“In onze gemeente kwam een jongen wonen die naar een school voor speciaal onderwijs gaat. Hij kreeg daar een onderwijs-zorgarrangement, betaald door de gemeente waar hij eerst woonde. Ik moest nu aan de ouders uitleggen dat wij vanuit onze gemeente dat arrangement niet konden aanbieden. Dat is voor ouders niet te snappen.” (gemeente)

“Afspraken zijn gewenst om gestandaardiseerd aanbod onderwijs/jeugdhulp te kunnen bieden en niet een hulpverlener voor het bieden van jeugdhulp in te zetten in het onderwijs op het moment dat Pietje iets nodig heeft. Vooral voor BEO-groepen (behandeling in het onderwijs) is het prettig als gemeenten samenwerken en afspraken maken. Zo zijn regionale afspraken gewenst als er per gemeente te weinig leerlingen zijn voor een BEO-groep, maar een gezamenlijk aanbod wel mogelijk is.” (cluster 4-school)

▪ **Versnippering in aanpak**

Er zijn vaak meerdere zorgaanbieders in de school en de klas werkzaam. Dat zorgt voor onrust in de school en een inefficiënte werkwijze. Voor leerlingen, ouders en scholen is een vast gezicht gewenst, als het gaat om jeugdhulp in de school.

“Mijn wensen voor de toekomst? Dat is heel simpel. Eenduidigheid in uitvoer met zo min mogelijk bureaucratie. Met name bij kinderen in de jeugdwet zou het heel erg prettig zijn als je op regionaal niveau afspraken kan maken. Nu wil de ene gemeente het wel, de andere is terughoudend, en weer een ander heeft er nooit van gehoord. Als we onderschrijven dat alle kinderen recht hebben op onderwijs, dan moeten we daar ook met zijn allen dezelfde regelingen voor treffen.” (tytyschool)

▪ **Regeldruk en verantwoording**

(V)so-scholen zijn erg veel tijd kwijt aan het arrangeren van individuele oza's en hebben daarnaast te maken met een grote verantwoordingslast. Dit is vaak ook nog eens verschillend per gemeente. Wanneer gemeenten meer zouden afstemmen qua toeleiding, uitvoering en verantwoording zou dit voor scholen, en daardoor leerlingen, veel efficiënter en effectiever zijn.

“Voor de toekomst zouden we graag met de gemeenten en samenwerkingsverbanden samen, overal hetzelfde pad bewandelen. Het belangrijkste is om de regeldruk voor de school af te laten nemen.” (mytyschool)

▪ **Preventieve aanpak**

De inzet van de betrokken partijen is om met onderwijs-zorgarrangementen langdurig thuiszitten en schooluitval te voorkomen. Door investering in oza's worden optimalere schoolloopbanen mogelijk, en krijgen kwetsbare leerlingen meer kansen op vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt en participatie in de samenleving. Op (middel)langere termijn kan een investering in onderwijs-zorgarrangementen een verminderde toestroom in duurdere (jeugd)hulpverlening en bijstand opleveren.

“Door de preventieve inzet van jeugdhulp in de school voorkomen we dat leerlingen ongecontroleerd en agressief probleemgedrag laten zien. Het bevordert de veiligheid en het leerklimaat op school. Voor ons is deze extra ondersteuning vanuit de jeugdhulp echt nodig om onderwijs te realiseren. Je voorkomt ook dat je leerlingen moet schorsen en dat ze langdurig thuis komen te zitten of in dure jeugdhulp terecht komen. Dat is uiteindelijk ook in het belang van de gemeenten.” (zmlk-school)

▪ **Belang van onderwijs-zorgarrangementen**

Een beperkte groep kwetsbare kinderen met complexe onderwijs-zorgvragen redt het niet zonder een gecombineerd aanbod van onderwijs en zorg. De inschatting van samenwerkingsverbanden en gemeenten is dat dit ongeveer 5% van de (v)so-leerlingen betreft. Een groot deel van deze leerlingen is geconcentreerd op een aantal scholen. Voor deze situaties verdient een collectief arrangement de voorkeur boven het inzetten van individuele voorzieningen. Een collectief onderwijs-zorgarrangement betekent dat niet alle aanvragen individueel ingediend en beoordeeld hoeven te worden.

“We zijn dit schooljaar gestart met een nieuwe voorziening voor leerlingen van 12 jaar en ouder: School2care. Hier wordt naast onderwijs ook behandeling geboden aan leerlingen van 8 tot 8 uur. Dit is een passende voorziening voor (dreigende) langdurige thuiszitters, vooral daar waar scholen niet zelf in staat zijn om de leerlingen binnen boord te houden door hun complexe problematiek. Dit is voor leerlingen soms een laatste kans, voordat ze anders in de residentiële of gesloten jeugdzorg komen. In die zin is een oza dus preventief en kan veel duurdere zorg voor gemeenten voorkomen. School2care heeft een regionale functie, waarbij het dus nodig is dat gemeenten regionale afspraken te maken.” (cluster 4-school)

“Het ultieme doel is om uiteindelijk de arrangementen dusdanig weg te zetten waarin je zegt: ‘dit is puur het gedeelte wat uit onderwijsgeldten gedaan zou kunnen worden, maar dat heeft alleen maar effect als er vanuit de zorg op dringende gebieden bij gefinancierd wordt. En dat wordt heel divers. Er zullen kinderen zijn die minder dan 50% in onderwijs zullen participeren, maar er zullen ook kinderen bij zijn die veel meer zullen participeren.” (tyltylschool)

▪ Ongelijke kansen

Op sommige scholen is voor bepaalde groepen leerlingen een onderwijs-zorgarrangement nodig om voor hen een goede onderwijsloopbaan mogelijk te maken. In actuele pilots wordt dit aanbod gegeven, bijvoorbeeld door de gemeente Rotterdam. Wanneer een leerling verhuist naar een andere gemeente is dit onderwijs-zorgarrangement niet meer beschikbaar voor de leerling, omdat die gemeente dat specifieke onderwijs-zorgarrangement niet bekostigt. Dit is niet uit te leggen aan ouders, en zorgt voor kansenongelijkheid, dit alles afhankelijk van waar je als leerling woont.

“De inzet van de gedragswetenschapper was niet door alle gemeenten bekostigd. Daardoor moesten we tegen ouders zeggen dat hun kind hier niet aan mee kon doen, omdat hun gemeente daar niet aan mee betaalde. Deze ouders moesten zelf de gewenste hulp zoeken en inschakelen. Hierdoor ontstaat ongelijkheid. Een kind uit Capelle krijgt bijvoorbeeld meer of minder ondersteuning dan een leerling uit Lansingerland. Het is noodzakelijk dat gemeenten hier afspraken over maken. Omdat het speciaal onderwijs een regionale functie heeft, zouden wij als school graag zien dat het speciaal onderwijs en de jeugdhulp/zorg die daarbij nodig is gemeenteoverstijgend geregeld wordt.” (cluster 4-school)

▪ Afstemming met lokale context

De afstemming tussen onderwijs-zorgarrangementen op school en de afstemming met de lokale wijkteams en de toegang tot jeugdhulp laat te wensen over. Hoe kan die koppeling het beste worden gelegd en hoe kunnen scholen voor speciaal onderwijs daarbij worden ondersteund?

“De afstemming met de lokale wijkteams is voor ons als regionale so school ondoenlijk. We hebben 132 leerlingen en wel 42 wijkteams. Het werkt beter als er voor de school één aanspreekpunt of regisseur is. Ook helpt het als gemeenten en samenwerkingverbanden goede afspraken maken en de verantwoordingslast voor de school tot een minimum beperken. Nu kan ik wel een accountant aanstellen om alles te verantwoorden.” (zmlk-school)

“Wij begrijpen het belang van afstemming met de verschillende wijkteams, maar dit is voor ons niet haalbaar. Alleen in Rotterdam zijn al 52 wijkteams en dan hebben we ook nog heel veel leerlingen uit andere gemeenten. Idealiter zou de school een vaste contactpersoon hebben die zorgt voor de verbinding met de wijkteams en de ouders. Dit zorgt voor korte lijnen en laagdrempelig contact.” (cluster 4- school)

“Wat we wel in de gaten moeten houden is het betrekken van het wijknetwerk en de eigen sociale omgeving. Gemeenten organiseren dit op verschillende manieren. En ook de hulpverleningsinstanties bestaan in de ene gemeente wel en in de andere niet. Een goed zorgarrangement op locatie heeft verbinding met de directe sociale omgeving van de leerling. We moeten een netwerk bouwen van wijkgerichte zorg en specialistische zorg.” (cluster 4-school)

7.2 Aanbevelingen

Het onderzoek maakt nut en noodzaak duidelijk van regionale samenwerking rondom onderwijs-zorgarrangementen in het (voortgezet) speciaal onderwijs in de regio Rijnmond. De noodzaak zit hem met name in het oplossen van fricties en knelpunten in de verbinding tussen lokaal ingerichte jeugdhulp en regionaal opererende (v)so-scholen in cluster 3 en 4. Het nut, de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak, zit hem met name in het verhogen van de effectiviteit en efficiency. Door regionale afspraken te maken over de inzet van jeugdhulp op (v)so-scholen met een regiofunctie kunnen onderwijs-zorgarrangementen, efficiënter en effectiever worden georganiseerd. Daarmee zijn leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om aan leren toe te kunnen komen, beter en sneller geholpen en wordt de regeldruk en verantwoordingslast voor scholen en zorgaanbieders teruggebracht.

In onderstaande aanbevelingen werken we deze lijn verder uit. De aanbevelingen kunnen dienen als bouwstenen voor regionale samenwerking en het ontwerp van de bijbehorende afspraken.

A. Bestuurlijk

- Spreek als regiogemeenten de intentie uit om samen te werken en te komen tot inhoudelijke, organisatorische en financiële afspraken over onderwijs-zorgarrangementen in het (voortgezet) speciaal onderwijs in cluster 3 en 4 in de regio Rijnmond.
- Zorg voor borging van die afspraken in de (nieuwe) ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden, de Jeugdplannen van de gemeenten en het bestuurlijk overleg hierover (OOGO) vanaf 2018 en verder.

B. Organisatorisch

- Inventariseer met elkaar welke (v)so-scholen een regionaal karakter hebben en op welke van deze scholen onderwijs-zorgarrangementen nodig zijn.
- Werk met deze scholen, in nauwe samenwerking met het betreffende samenwerkingsverband(en), de zorgaanbieders en de aanleverende gemeenten de oza's verder uit. Maak daarbij onderscheid in individuele en collectieve oza's en neem ook de behoeften van ouders mee.
- Sluit daarbij aan bij reeds lopende initiatieven en pilots, en maak gebruik van de reeds opgedane ervaringen. Voor de Rotterdamse (v)so-scholen loopt momenteel een brede veldconsultatie over de invulling van oza's en de inkoop van jeugdhulp.
- Ontwerp een eenvoudige aanvraag- en verantwoordingssystematiek en breng daarmee de regeldruk drastisch omlaag.

C. Financieel

- Bundel als gemeenten de krachten bij de inkoop van jeugdhulp voor onderwijs-zorgarrangementen in het speciaal onderwijs, en zorg er voor dat deze scholen met een beperkt(er) aantal zorgaanbieders te maken hebben.
- Reserveer binnen de lokale middelen voor de jeugdhulp ruimte voor onderwijs-zorgarrangementen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Stel een transparant financieel verdeelmodel op voor de bekostiging van individuele en collectieve oza's, op basis van leerlingaantallen per gemeente op de betreffende scholen.

D. Inhoudelijk

- Werk gezamenlijke kaders voor oza's verder uit en formuleer visie, uitgangspunten en kaders. *Leerrecht* kan daarbij een behulpzaam gezamenlijk uitgangspunt zijn.
- Plaats de oza's voor speciaal onderwijs in een breder continuüm van onderwijs-zorgarrangementen van regulier naar speciaal onderwijs en preventieve tot specialistische jeugdhulp. Doe dit in nauwe afstemming met samenwerkingsverbanden en scholen.
- Probeer te komen tot een aantal modellen en kwaliteits- en resultaatsafspraken, zonder het maatwerk uit het oog te verliezen.
- Maak afspraken over kwaliteitsbewaking, monitoring en evaluatie. Probeer daarbij de bureaucratie en regeldruk tot een minimum te beperken.
- Werk uit hoe voor een goede afstemming met de lokale jeugdhulp in de woongemeenten wordt gezorgd (via wijkteam, cjb et cetera).

E. Vervolg

- Beschouw de ontwikkeling van oza's in het speciaal onderwijs als onderdeel van een groeimodel, waarbij steeds verder toegewerkt wordt naar een dekkend aanbod voor alle doelgroepen, ook in het regulier onderwijs. Houdt rekening met toekomstige verschuivingen in aanbod en doelgroepen.
- Zorg voor jaarlijks geactualiseerde sturingsinformatie, onder andere over leerlingstromen en aantal oza's. Wellicht kan de monitor van de samenwerkingsverbanden hiervoor input leveren;
- Maak, indien nodig, ook afspraken met gemeenten en samenwerkingsverbanden buiten de regio Rijnmond.
- Verken de mogelijkheden en betekenis van regionale afspraken voor onderwijszorgarrangementen in cluster 1 en 2.

Bijlage 1 Opzet en verantwoording

De gegevens met betrekking tot de leerlingstromen van leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) hebben we uit de openbare DUO-gegevens gehaald. We hebben geen gegevens op leerlingniveau gebruikt. We hebben gebruik gemaakt van de bestanden met de peildatum 1 oktober 2016. De gegevens zijn geanalyseerd en geordend met behulp van het programma *Tableau*.

De weergegeven cijfers kunnen afwijken van de actuele situatie. Mogelijk hebben zich in de periode oktober 2016-2017 verschuivingen voorgedaan. Samenwerkingsverbanden en (v)so-scholen hebben daar zicht op en beschikken over de meest actuele cijfers.

Om een beeld te krijgen van de Rotterdamse oza's en de mogelijkheden en aandachtspunten voor een eventuele regionale aanpak, zijn we gestart met een documentenanalyse en een interview met de beleidsmedewerker van de gemeente Rotterdam. Aansluitend hebben we een groepsinterview gehouden met de samenwerkingsverbanden primair onderwijs (po)⁶ en de samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs (vo)⁷ uit de regio. Ook hebben we beleidsmedewerkers van een aantal gemeenten in Rijnmond gesproken.

Vervolgens hebben we een aantal scholen⁸ geïnterviewd met als doel het verzamelen van casussen waarin scholen aangeven welke oza's er nodig zijn, voor welke doelgroep, welke knelpunten er zijn, wat al goed gaat en behouden moet blijven en wat de meerwaarde is van een regionale aanpak. De input van deze gesprekken hebben we bewerkt tot een aantal profielschetsen en verwerkt in deze rapportage. Deze profielschetsen zijn geaccordeerd door de respondenten.

De gegevens over leerlingstromen van en naar gemeenten en een scholendashbord met woongemeenten zijn te vinden op Tableau, via <https://tinyurl.com/rijnmondvso>

⁶ Aanwezig: Samenwerkingsverband PPO Rotterdam, Samenwerkingsverband PPO Aan den IJssel, Samenwerkingsverband PPO Goeree-Overflakkee, Samenwerkingsverband Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past en Samenwerkingsverband PPO Voorne-Putten/Rozenburg.

⁷ Aanwezig: Samenwerkingsverband KoersVO, Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Nieuwe Waterweg Noord en Vereniging Samenwerkingsverband Voorne-Putten/Rozenburg.

⁸ Geïnterviewde scholen/organisaties: Yulius, Horizon, Tytyschool, Mytyschool De Brug, Mattheusschool, De Pilooot en Gelinckschool.

Bijlage 2 Wettelijke kaders

Het onderwijs en de gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor kinderen/jongeren. Ze zijn verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien, zodat zij hun talenten ontwikkelen op school, thuis en in hun vrije tijd en naar vermogen participeren in de samenleving. Deze gezamenlijke verantwoordelijkheid is zowel in de Wet passend onderwijs als de Jeugdwet vastgelegd. In de Wet passend onderwijs worden samenwerkingsverbanden verplicht om hun ondersteuningsplan met de gemeente(n) in hun regio af te stemmen en in de Jeugdwet worden gemeente verplicht om hun jeugdplan te bespreken met de samenwerkingsverbanden in hun regio.

Leerlingen in het (voorgezet) speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) hebben naast onderwijsondersteuning vaak ook zorg nodig om het onderwijs vorm te geven. De ondersteuning aan deze leerlingen kan vanuit verschillende wetten georganiseerd en bekostigd worden:

- Wet passend onderwijs;
- Jeugdwet;
- Wet Langdurige Zorg (Wlz);
- Zorgverzekeringswet (Zvw);
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- Participatiewet.

Hieronder geven we een beknopte beschrijving van de verschillende wetten.

Wet passend onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de Wet passend onderwijs ingevoerd met als belangrijkste element de zorgplicht van scholen. Dit houdt in dat ze verplicht zijn om een passende onderwijsplek te vinden voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. De Wet passend onderwijs kent de volgende hoofddoelen:

- helderheid over de toewijzing van extra ondersteuning met een versterkte positie voor ouders door de invoering van de zorgplicht;
- minder bureaucratie door het bundelen van middelen voor lichte en zware ondersteuning;
- goede docenten voor de klas, gesteund door hun team en het samenwerkingsverband;
- geen thuiszitters door passender aanbod van ondersteuning;
- een betere aansluiting tussen onderwijs en zorg vanuit de gedachte 1 kind, 1 plan.

Om dit te bewerkstelligen hebben scholen (regulier en speciaal onderwijs cluster 3 en 4) regionale samenwerkingsverbanden gevormd. In totaal 152, waarvan 77 in het primair onderwijs (po) en 75 in het voortgezet onderwijs (vo). In dit samenwerkingsverband maken de scholen afspraken over onder andere de basis- en de extra begeleiding en ondersteuning die zij kunnen bieden over welke leerling zij kunnen plaatsen. Het samenwerkingsverband maakt daarnaast afspraken met de gemeenten in de regio over de inzet en de afstemming met de (jeugd)zorg.

Scholen ontvangen via het Rijk (via lumpsumfinanciering) geld voor hun basisondersteuning. De samenwerkingsverbanden ontvangen daarnaast geld voor zware/extra ondersteuning. Het aanvullende budget voor zware ondersteuning wordt naar rato van het aantal leerlingen in het samenwerkingsverband verdeeld over de samenwerkingsverbanden.

De bedragen voor leerlingen die ingeschreven worden in het (v)so liggen vast. Deze bedragen zijn verdeeld in categorie laag, midden en hoog:

- categorie laag is ongeveer gelijk aan de (voormalige) bekostiging voor zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) en langdurig zieken (lz) in cluster 3 en 4;
- categorie midden is ongeveer gelijk aan de (voormalige) bekostiging voor lichamelijk gehandicapten (lg);

- categorie hoog is ongeveer gelijk aan de (voormalige) bekostiging voor meervoudig gehandicapten (mg).

Welke leerling in welke bekostigingscategorie valt, bepaalt het samenwerkingsverband. Ook bepaalt het samenwerkingsverband de criteria op basis waarvan een leerling kan worden ingeschreven in het (v)so.

Jeugdwet

Op 1 januari 2015 is de Jeugdwet ingevoerd. Deze wet voorziet in een decentralisatie van alle ondersteuning, hulp en zorg voor jeugd naar gemeenten. Gemeenten hebben hiermee een zorgplicht gekregen. De Jeugdwet kent de volgende hoofddoelen:

- gebruik maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk;
- minder snel medicijnen voorschrijven en de zorgvraag terugbrengen;
- eerder (jeugd)hulp bieden op maat voor kwetsbare kinderen;
- samenhangende hulp voor gezinnen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur;
- meer ruimte voor jeugdprofessionals en vermindering van regeldruk bij hun werk.

In het nieuwe jeugdstelsel ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. Met deze middelen moeten de gemeenten hun jeugdzorg inkopen. Hierbij trekken zij op regionaal niveau gezamenlijk op. Aanvullend op de regionale inkoopafspraken zijn er voor een aantal landelijke specialistische functies, zoals JeugdzorgPlus en forensische jeugdzorg, door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) landelijke inkoopafspraken gemaakt waarvan gemeenten gebruik kunnen maken.

Voor kinderen/jongeren met een beperking kunnen naast de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet ook de Wlz, de Zvw, de Wmo en de Participatiewet van toepassing zijn.

Wet Langdurige Zorg (Wlz)

Op 1 januari 2015 is de Wlz ingevoerd en deze vervangt de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De Wlz is er voor kinderen/jongeren tot 18 jaar met meervoudige beperkingen of een (zeer) ernstige verstandelijke, lichamelijke en/of zintuiglijke beperking. De hoofdpunten uit de Wlz zijn:

- mensen die blijvend (24 uur per dag) zijn aangewezen op zorg hebben een verzekerd recht op zorg;
- dit recht op zorg bestaat uit verblijf, persoonlijke verzorging, begeleiding, verpleging, behandeling en individueel gebruik van mobiliteitshulpmiddelen;
- de zorg kan in een instelling of thuis geboden worden;
- in een zorgplan worden de afspraken rondom de zorg vastgelegd;
- bij zorg thuis is er de keuze tussen een persoonsgeboden budget (pgb) of het volledig pakket thuis (vpt);
- woningaanpassingen dienen vanuit de pgb of de vpt gedaan te worden.

Het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) bepaalt of iemand recht heeft op zorg uit de Wlz. Een belangrijke voorwaarde is dat er altijd toezicht nodig is of dat er 24 uur per dag zorg dichtbij moet zijn.

Zorgverzekeringswet (Zvw)

Op 1 januari 2006 is de Zvw ingevoerd. De Zvw zorgt ervoor dat iedere Nederlander vanaf 18 jaar een basisverzekering moet afsluiten bij een Nederlandse Zorgverzekeraar. Deze basisverzekering dekt de standaardzorg van bijvoorbeeld huisarts, ziekenhuis en apotheek. Daarnaast kan iedereen zich (vrijwillig) aanvullend verzekeren tegen kosten die het basispakket niet vergoed.

Onderdeel van de Zvw is de acceptatieplicht. Dit houdt in dat zorgverzekeraars verplicht zijn om iedereen te accepteren voor de basisverzekering, ongeacht leeftijd, de gezondheid of het geslacht. Daarnaast mag de verzekeraar op basis van deze kenmerken geen afwijkende premie vragen (verbod op premiedifferentiatie).

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Op 1 januari 2007 is de Wmo ingevoerd met als doel om burgers zo goed mogelijk in staat te stellen om deel te nemen aan de samenleving. Op 1 januari 2015 is de Wmo gewijzigd, omdat de voormalige AWBZ-taken met betrekking tot huishoudelijke hulp en ondersteuning zijn overgeheveld naar de Wmo. Vanaf 1 januari 2015 bepalen gemeenten ook zelf hoe de uitvoering van de Wmo wordt geregeld. Dat houdt in dat de Wmo per gemeente iets kan verschillen. De kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van de Wmo worden gefinancierd uit belastinggeld.

Voor de uitvoering van de Wmo hebben gemeenten een aantal taken waarop zij zich moeten richten:

- leefbaarheid en sociale samenhang bevorderen;
- mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen;
- het bevorderen van mensen met een beperking en psychisch probleem om deel te nemen aan de maatschappij;
- maatschappelijke opvang aanbieden;
- openbare geestelijke gezondheidszorg bevorderen;
- informatie, advies en cliëntondersteuning geven;
- verslavingsbeleid bevorderen;
- jeugdigen met problemen preventief ondersteunen.

Participatiewet

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. Deze wet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). De Participatiewet is er voor jongeren vanaf 18 jaar die ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

De verantwoordelijkheid voor de Participatiewet ligt bij de gemeenten. Ook de financieringssysteem sluit hierbij aan. De budgetten worden vooraf door het Rijk verdeeld over de gemeenten.

Meer informatie:

<https://www.passendonderwijs.nl/over-passend-onderwijs/>

<https://www.evaluatiepassendonderwijs.nl>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/inhoud/jeugdhulp-bij-gemeenten>

<http://www.onderwijsjeugd.nl/waarom/wettelijke-kaders/>

[http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/\(318682\)-Wegwijs-in-de-wetten-van-het-jeugdstelsel.pdf](http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/(318682)-Wegwijs-in-de-wetten-van-het-jeugdstelsel.pdf)

https://vng.nl/files/vng/201406_verantwoordelijkheden_gemeente_en_samenwerkingsverbanden_passend_onderwijs.pdf

<http://www.onderwijsjeugd.nl/wat/intro/>

https://www.ingrado.nl/assets/uploads/handreiking_onderwijs_zorg_def.pdf

[http://www.zorghulpAtlas.nl/zorgatlas/wet-en-regelgeving-zorg-en-welzijn/wet-langdurige-zorg-wlz-/](http://www.zorghulpAtlas.nl/zorgatlas/wet-en-regelgeving-zorg-en-welzijn/wet-langdurige-zorg-wlz/)

Bijlage 3 Onderwijs-zorgarrangementen

Wat is een onderwijs-zorgarrangement?⁹

Sommige kinderen hebben naast ondersteuning in het onderwijs ook jeugdhulp en/of zorg nodig. Alleen dan kunnen ze zich fysiek en mentaal optimaal ontwikkelen. Voor die leerlingen bestaat het onderwijs-zorgarrangement (oza). Een onderwijs-zorgarrangement combineert onderwijs en zorg en is een integrale samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en/of zorg. Dit is altijd maatwerk: de behoefte van een leerling of groep leerlingen bepaalt de aard van het arrangement.

Een onderwijs-zorgarrangement richt zich op leerlingen met een onderwijs- en ondersteuningsbehoefte waarin regulier of speciaal onderwijs niet alleen kunnen voorzien. Het doel is een in samenspraak vastgesteld ontwikkelingsperspectief, inclusief het bevorderen van de schoolloopbaan van de leerling, via een integrale aanpak op school, in de vrije tijd en thuis.

Er kan onderscheid worden gemaakt in de oza's met een groeps- en –locatiegebonden aanpak een leerling/gezinsgebonden aanpak. Een groepsgebonden aanpak is aan de orde bij een (minimum) aantal leerlingen met een overeenkomstige ondersteuningbehoefte en zorgvraag binnen een school. Soms is er juist behoefte aan maatwerk per leerling waarbij vaak ook een gezinsgebonden aanpak van belang is.

Vaste aanbieder per school?

Bij een oza is het streven om elke school te verbinden aan één zorgaanbieder. Met deze aanbieder worden vanuit de gemeenten gezamenlijke afspraken gemaakt. Zo blijft het voor scholen, ouders en leerlingen overzichtelijk en kan de noodzakelijke rust en structuur gewaarborgd worden

Toeleiding, financiering en onderwijshuisvesting

Gemeenten en samenwerkingsverbanden moeten gezamenlijk afspraken maken over de toeleiding tot de oza's en wie daarbij de regie voert. Ook maken zij afspraken over kwaliteitseisen. Een oza wordt gefinancierd vanuit verschillende financieringsstromen. Het gaat hierbij om middelen van: scholen en schoolbesturen (lumpsum); samenwerkingsverbanden (budget extra ondersteuning); gemeenten (onder andere jeugdhulp) en overige financiers als zorgverzekeraars, justitie en zorgkantoren.

Soms is het nodig om een speciale ruimte te hebben om een oza goed te kunnen uitvoeren. Eerder genoemde partijen moeten met elkaar in gesprek hoe dit qua onderwijshuisvesting is te realiseren.

Meer lezen

Meer informatie over onderwijs-zorgarrangementen is te vinden op onderstaande websites. U vindt hier inhoudelijke informatie, praktische voorbeelden en mogelijkheden tot ondersteuning.

Inhoudelijke informatie

<https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2017/01/Stroomschema-Zorg-in-onderwijstijd.pdf>

<https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2015/12/Stroomschema-Zorg-op-school.pdf>

<https://www.lecso.nl/file/55461/Rapportage%20uitdagingen%20OZA%20LECSO.pdf>

<https://www.nji.nl/kenniskaart-Kwaliteit-Verbinding-Onderwijs-en-Jeugdhulp.pdf>

⁹ Deze tekst is gebaseerd op www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Onderwijs-zorgarrangementen en de nota *Onderwijs-zorgarrangementen in Rotterdam* (versie 13 september 2017)

<https://www.nji.nl/nl/Publicaties-Continuiteit-van-onderwijs-zorgarrangementen-in-het-speciaal-onderwijs>
<http://steunpuntpassendonderwijs-vo.nl/toelichting-regelingen-emb/>
<http://steunpuntpassendonderwijs-vo.nl/wp-content/uploads/2014/11/handreiking---gezamenlijk-antwoord-op-complexe-onderwijszorgvragen-def.pdf>
<https://www.poraad.nl/veelgestelde-vragen/hoe-ziet-de-bekostiging-van-residentieel-geplaatste-leerlingen-er-uit>

Praktijkvoorbeelden

<https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Onderwijs-zorgarrangementen>
<https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdhulp/nieuws/almeers-samenwerkingsproject-minder-zwaardere-jeugdhulp>
<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/jeugd/programmas/programma-detail/academische-werkplaatsen-transformatie-jeugd/>
https://jeugdhulphollandrijnland.nl/wp-content/uploads/2016/06/2014_42205_Hart-voor-de-Jeugd_RijnlandB.pdf
<http://foodvalley.jeugdhulponderwijs.nl/>

Landelijke ondersteuning

<https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/zorglandschap-specialistische-jeugdhulp>
<https://www.lecso.nl/read/expertise-onderwijs-en-zorg?sublist=12009>
<http://www.onderwijsjeugd.nl/expertise/vraagstukken/>
<http://www.onderwijsjeugd.nl/actualiteiten/inventarisatie-afspraken-mytyl-en-tytyl-leerlingen/>

Bijlage 4 Gemeenten en samenwerkingsverbanden

De regio Rijnmond bestaat uit 15 gemeenten, die zijn ingedeeld in een aantal subregio's:

- BAR (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk);
- GO (Goeree-Overflakkee);
- KCL (Krimpen aan den IJssel, Capelle aan den IJssel en Lansingerland)¹⁰;
- MVS (Maassluis, Vlaardingen en Schiedam);
- RDAM (Rotterdam);
- VP (Westvoorne, Brielle, Hellevoetsluis en Nissewaard).

De gemeenten in de regio Rijnmond hebben te maken met 8 samenwerkingsverbanden primair onderwijs (po) en 4 samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs (vo)¹¹. Dit zijn de samenwerkingsverbanden waarmee een OOGO (op overeenstemming gericht overleg) wordt gevoerd over het ondersteuningsplan en het jeugdplan. Een overzicht van de gemeenten en de bijbehorende samenwerkingsverbanden passend onderwijs staat in onderstaande figuur.

Figuur 4.1 Gemeenten en samenwerkingsverbanden po en vo in de regio Rijnmond¹²

Gemeente	Samenwerkingsverband po	Samenwerkingsverband vo
Albrandswaard	RiBA	SWV Koers VO
Barendrecht	RiBA	SWV Koers VO
Brielle	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	SWV VO Voorne-Putten/Rozenburg
Capelle aan den IJssel	SWV PPO Aan den IJssel	SWV Koers VO
Goeree-Overflakkee	SWV PPO Goeree-Overflakkee	Vereniging SWV Passend Onderwijs Goeree-Overflakkee
Hellevoetsluis	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	SWV VO Voorne-Putten/Rozenburg
Krimpen aan den IJssel	SWV PPO Aan den IJssel	SWV Koers VO
Lansingerland	SWV PPO Delft e.o.	SWV Koers VO
Maassluis	SWV Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past	Stichting SWV Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord
Nissewaard	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	SWV VO Voorne-Putten/Rozenburg
Ridderkerk	RiBA	SWV Koers VO
Rotterdam	SWV PPO Rotterdam	SWV VO Voorne-Putten/Rozenburg
	SWV PO Westland	SWV Koers VO
	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	
Schiedam	SWV Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past	Stichting SWV Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord
Vlaardingen	SWV Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past	Stichting SWV Voortgezet Onderwijs Nieuwe Waterweg Noord
Westvoorne	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	SWV VO Voorne-Putten/Rozenburg

¹⁰ In het dit rapport maken we op verzoek van de werkgroep onderscheid in KC en L.

¹¹ Zie voor regio-indeling: www.passendonderwijs.nl/samenwerkingsverbanden-en-gemeenten

¹² De gemeenten kunnen naast de samenwerkingsverbanden waarmee ze OOGO voeren, ook te maken hebben met het landelijke reformatisch samenwerkingsverband en samenwerkingsverbanden uit de omliggende regio's. Deze samenwerkingsverbanden zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Bijlage 5 Overzicht scholen (voortgezet) speciaal onderwijs

In totaal staan er 35 scholen voor (v)so¹³ in de regio, waarvan het grootste deel in Rotterdam. Rotterdam onderscheidt zich daarmee van de andere grote steden, waar het speciaal onderwijs veel meer over de regio is verdeeld.

Figuur 5.1 Overzicht scholen per gemeente

Gemeente	Schoolnaam	Cluster	Type	Samenwerkingsverband	BRIN	Aantal leerlingen ¹⁴
Barendrecht	ZMLK De Rank	3	SO/VSO	Reformatorisch Samenwerkingsverband PO	26MN00	111
	Yulius Onderwijs	4	SO	RiBA	01UC00	239
	Yulius Discovery College	4	VSO	Koersvo	VO2810	227
Brielle	SO Brielle voor ZML	3	SO/VSO	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	18KC00	153
Goeree-Overflakkee	De Ark	3	SO/VSO	SWV PPO Goeree-Overflakkee	26LY01	48
Hellevoetsluis	Mw Dr CP Gelinksch ¹⁵	4	SO	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	01AI02	12
Nissewaard	Mw Dr CP Gelinksch	4	SO	SWV PPO Voorne-Putten/Rozenburg	01AI01	107
	Yulius De Gaard	4	VSO	SWV vo Voorne-Putten/Rozenburg	01UC06	113
	Kompas College	4	VSO	SWV vo Voorne-Putten/Rozenburg	04YK05	65
Rotterdam	Instituut Mr Schats	4	SO	SWV PPO Rotterdam	04AD02	95
	Bergse Veld Sch SO/IOBK	4	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	00AW00	60
	A J Schreuderschool	4	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	02XM00	202
	Instituut Mr Schats	4	SO	SWV PPO Rotterdam	04AD00	82
	St Matth Sch SOVSO	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	17WK00	204
	ZMLK	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	17WK00	204
	Sch V Meerv Gebr Kind	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	18BD00	73
	De Regenboog SO/VSO	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	20KH00	167
	Zmlk	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	20KH00	167
	Dr A V Voorthuysenschool	3	SO	SWV PPO Rotterdam	20RI00	120
	A Willeboerschool	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	20RJ00	208

¹³ In de analyse zijn residentiële locaties niet meegenomen, maar BEO locaties wel

¹⁴ DUO peildatum oktober 2016

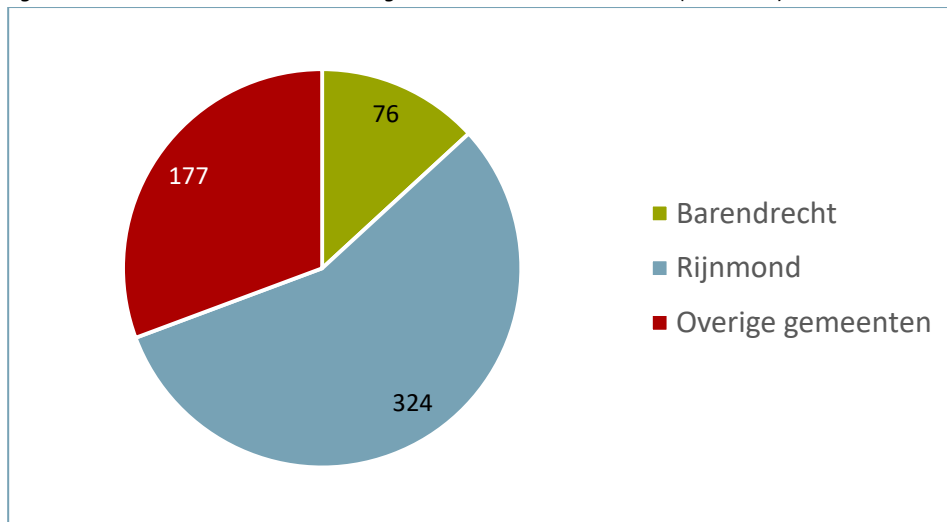
¹⁵ Dit is een BEO-groep van de Dr. Gelickschool

Vervolg Rotterdam	De Archipel	4	SO	SWV PPO Rotterdam	20RL00	123
	OLS de Recon	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	20RT00	237
	Mytyschool De Brug	3	SO/VSO	SWV PPO Rotterdam	20RX00	305
	de Piloot	4	SO	SWV PPO Rotterdam	20VT00	430
	Schreuder College	4	VSO	Koersvo	01BS10	4
	Yulius Heer Bokel College	4	VSO	Koersvo	01UC16	136
	Schreuder College	4	VSO	Koersvo	01BS09	111
	Schreuder College	4	VSO	Koersvo	01BS08	180
	M J Schreuderschool	4	VSO	Koersvo	01BS04	86
	Dr A V Voorthuysenschool	3	VSO	Koersvo	20RI02	150
	Yulius DB MFC	4	VSO	Koersvo	01UC01	46
	VSO Het Passer College	4	VSO	Koersvo	20VT01	302
	Schreuder College	4	VSO	Koersvo	01BS00	116
Schiedam	Mw Dr CP Gelinckschool	4	SO	SWV Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past	01AI04	79
	Yulius Ilex College	4	VSO	Nieuwe Waterweg Noordvo	01UC15	107
Vlaardingen	Ericaschool	3	SO/VSO	SWV Schiedam, Vlaardingen, Maassluis Onderwijs dat past	19QU00	221
Westvoorne	Mw Dr CP Gelinksch	4	SO	SWV PPO Voorne- Putten/Rozenburg	01AI00	158

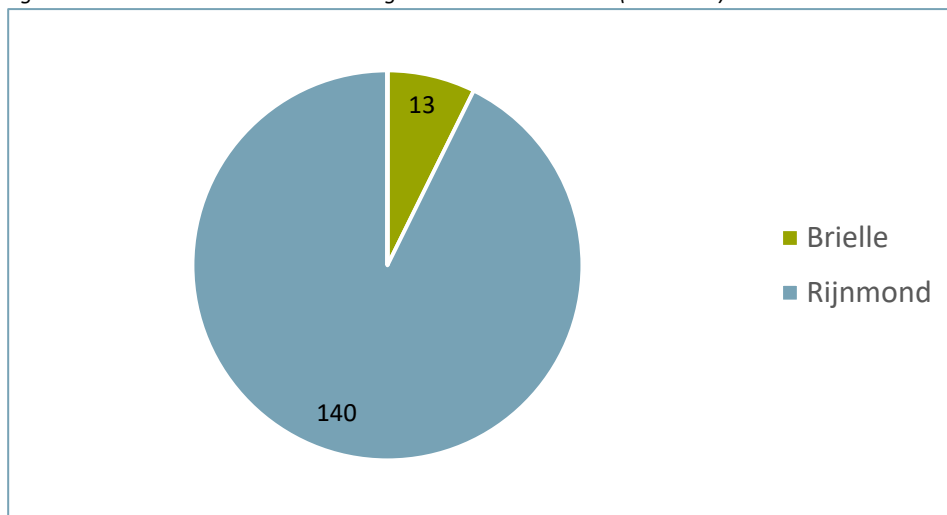
Bijlage 6 (v)so- leerlingstromen de gemeente in¹⁶

Overzicht herkomst (v)so-leerlingen naar gemeente, Rijnmond en overig

Figuur 6.1 Waar komen leerlingen in **Barendrecht** vandaan? (aantallen)

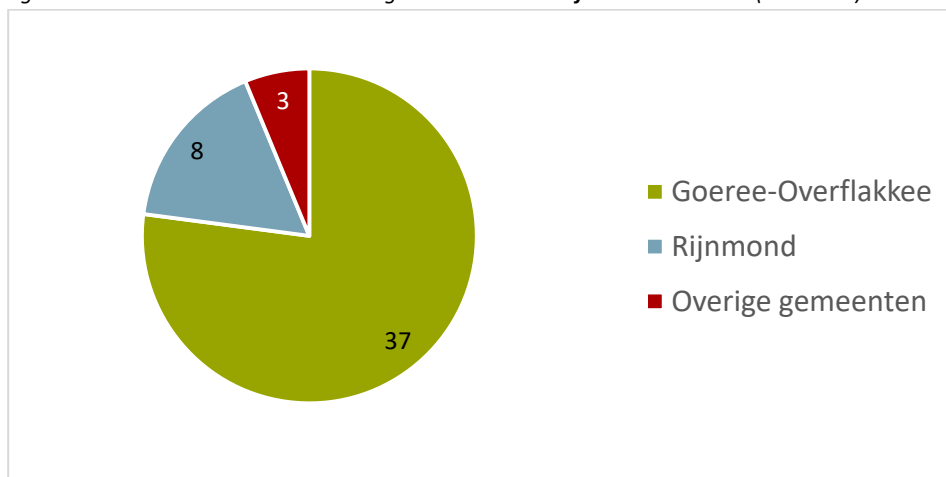

Figuur 6.2 Waar komen leerlingen in **Brielle** vandaan? (aantallen)

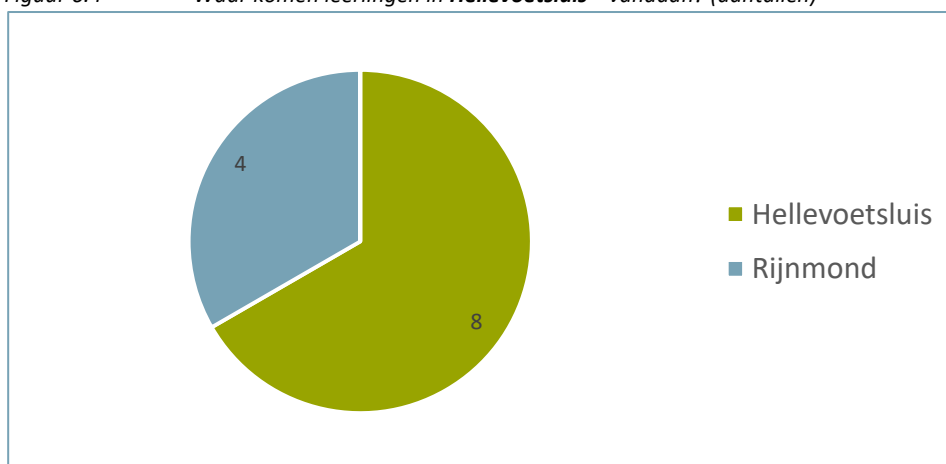

¹⁶ DUO, peildatum oktober 2016

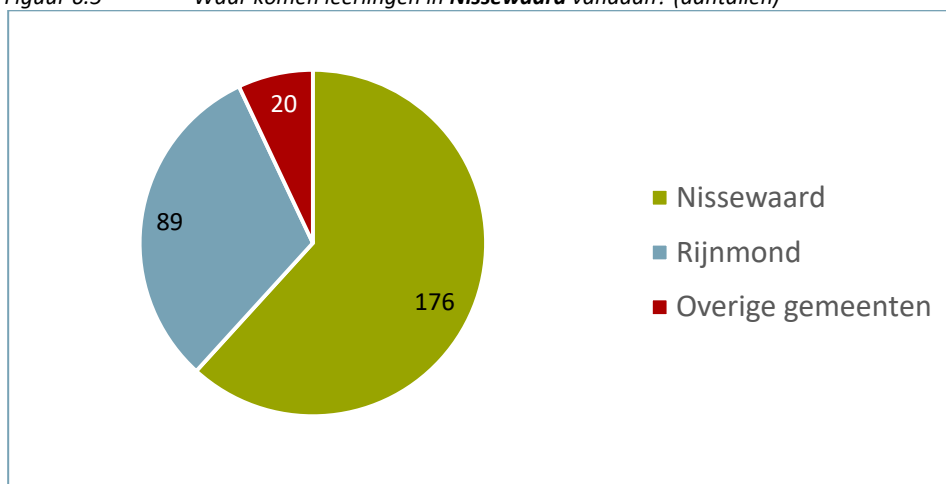
Figuur 6.3 Waar komen leerlingen in **Goeree-Overflakkee** vandaan? (aantallen)

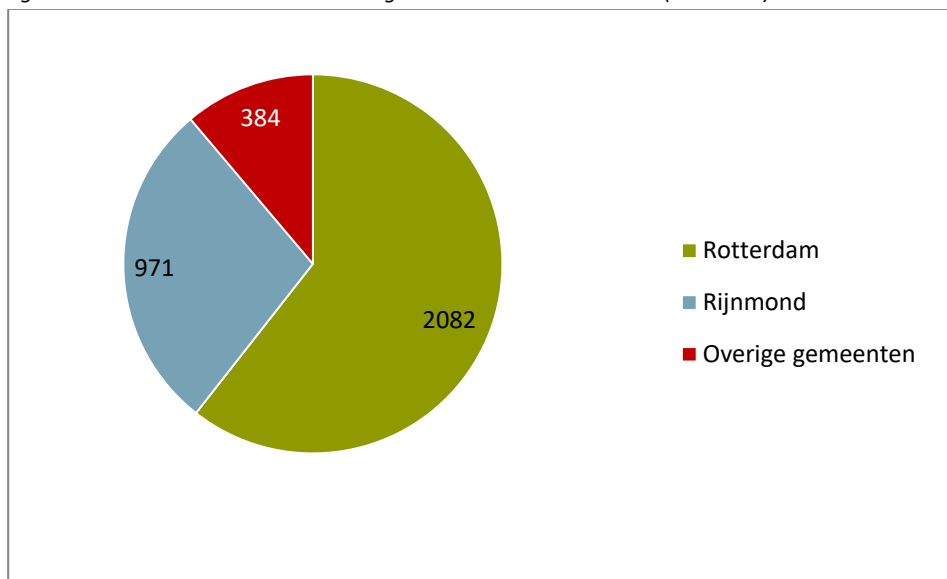
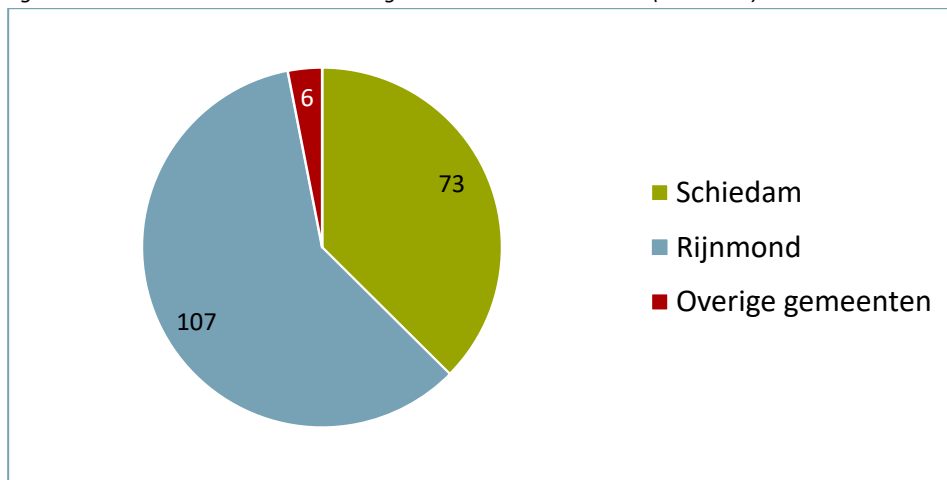
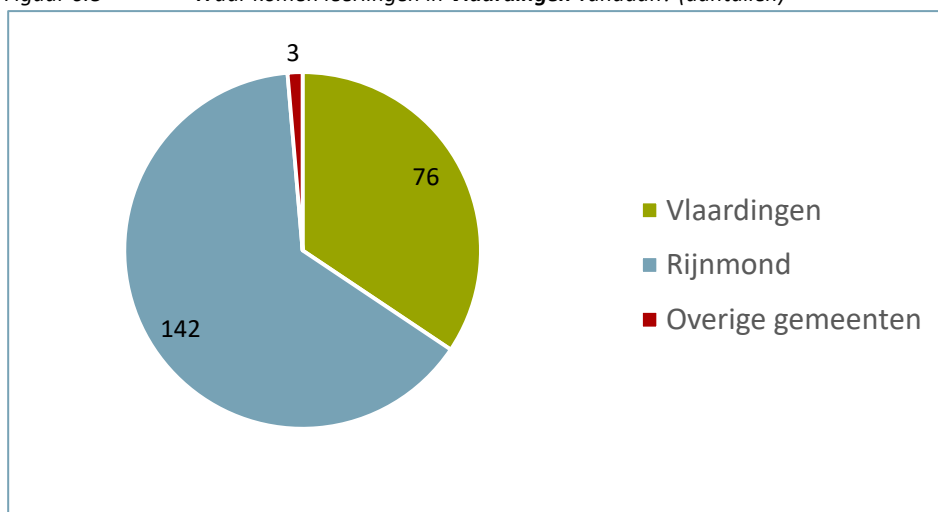
Figuur 6.4 Waar komen leerlingen in **Hellevoetsluis**¹⁷ vandaan? (aantallen)

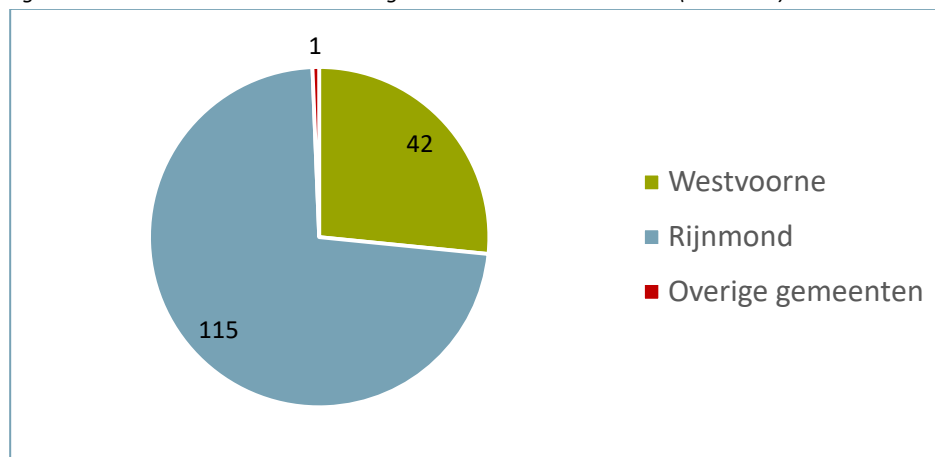
Figuur 6.5 Waar komen leerlingen in **Nissewaard** vandaan? (aantallen)

¹⁷ Dit betreft een BEO-groep van de Gelinckschool (Horizon)

Figuur 6.6 Waar komen leerlingen in **Rotterdam** vandaan? (aantallen)Figuur 6.7 Waar komen leerlingen in **Schiedam** vandaan? (aantallen)Figuur 6.8 Waar komen leerlingen in **Vlaardingen** vandaan? (aantallen)

Figuur 6.9 Waar komen leerlingen in **Westvoorne** vandaan? (aantallen)

Overzicht herkomst (v)so- leerlingen per gemeente

Figuur 6.10 Waar komen leerlingen in **Barendrecht** vandaan?

Gemeente	Cluster 3 - SO ¹	Cluster 3 – VSO ²	Cluster 4 – SO ³	Cluster 4 – VSO ⁴
Barendrecht	2 (5%)	6 (8%)	40 (17%)	28 (12%)
Albrandswaard		1 (1%)	14 (6%)	8 (4%)
Capelle aan den IJssel	2 (5%)	1 (1%)	4 (2%)	6 (3%)
Goeree-Overflakkee	4 (11%)		2 (1%)	3 (1%)
Hellevoetsluis			2 (1%)	1 (0,4%)
Krimpen aan den IJssel	3 (8%)	8 (11%)	2 (1%)	8 (4%)
Lansingerland				1 (0,4%)
Maassluis			1 (0,4%)	1 (0,4%)
Nissewaard			5 (2%)	9 (4%)
Ridderkerk	3 (8%)	6 (8%)	23 (10%)	15 (7%)
Rotterdam		2 (3%)	60 (25%)	89 (39%)
Schiedam			4 (2%)	7 (3%)
Vlaardingen	1 (3%)		19 (8%)	7 (3%)
Westvoorne			1 (0,4%)	1 (0,4%)
Overig ⁵	22 (59%)	50 (68%)	62 (26%)	43 (19%)
Totaal	37 (100%)	74 (100%)	239 (100%)	227 (100%)

¹ School ZMLK De Rank

² School ZMLK De Rank

³ School Yulius Onderwijs

⁴ School Yulius Discovery College

⁵ Bestaande uit zevenenvijftig gemeenten buiten Rijnmond. Gemeenten met vijf leerlingen of meer zijn: Sliedrecht (5 leerlingen), Krimpenwaard (5 leerlingen), Hardinxveld-Giessendam (5 leerlingen), Strijen (6 leerlingen), Alblasserdam (6 leerlingen), Binnenmaas (8 leerlingen), Papendrecht (9 leerlingen), Oud-Beijerland (9 leerlingen), Korendijk (11 leerlingen), Dordrecht (16 leerlingen), Molenwaard (17 leerlingen), Zwijndrecht (20 leerlingen) en Hendrik-Ido-Ambacht (25 leerlingen).

Figuur 6.11 Waar komen leerlingen in **Brielle** vandaan?

Gemeente	Cluster 3 - SO ¹	Cluster 3 – VSO ²
Brielle	4 (9%)	9 (8%)
Albrandswaard		2 (2%)
Goeree-Overflakkee		3 (3%)
Hellevoetsluis	11 (24%)	27 (25%)
Nissewaard	26 (57%)	56 (52%)
Rotterdam	1 (2%)	5 (5%)
Vlaardingenv		1 (1%)
Westvoorne	4 (9%)	4 (4%)
Totaal	46 (100%)	107 (100%)

¹ School SO Brielle voor ZML² School SO Brielle voor ZMLFiguur 6.12 Waar komen leerlingen in **Goeree-Overflakkee** vandaan?

Gemeente	Cluster 3 - SO ¹	Cluster 3 – VSO ²
Goeree-Overflakkee	20 (91%)	17 (65%)
Brielle		1 (4%)
Hellevoetsluis		2 (8%)
Nissewaard	2 (9%)	2 (8%)
Westvoorne		1 (4%)
Overig ³		3 (12%)
Totaal	22 (100%)	26 (100%)

¹ School De Ark² School De Ark³ Bestaande uit twee gemeenten buiten RijnmondFiguur 6.13 Waar komen leerlingen in **Hellevoetsluis** vandaan?

Gemeente	Cluster 4 - SO ¹
Hellevoetsluis	8 (67%)
Brielle	1 (8%)
Goeree-Overflakkee	2 (17%)
Rotterdam	1 (8%)
Totaal	12 (100%)

¹ School Mw Dr CP Gelinkschool. Het betreft een BEO-groep.

Figuur 6.14 Waar komen leerlingen in **Nissewaard** vandaan?

Gemeente	Cluster 4 - SO ¹	Cluster 4 – VSO ²
Nissewaard	97 (91%)	79 (44%)
Albrandswaard	2 (2%)	3 (2%)
Barendrecht		1 (1%)
Brielle	1 (1%)	3 (2%)
Capelle aan den IJssel		3 (2%)
Goeree-Overflakkee		3 (2%)
Hellevoetsluis	1 (1%)	12 (7%)
Krimpen aan den IJssel		1 (1%)
Rotterdam	6 (6%)	51 (29%)
Vlaardingen		1 (1%)
Westvoorne		1 (1%)
Overig ³		20 (11%)
Totaal	107 (100%)	178 (100%)

¹ School Mw Dr CP Gelinkschool² Scholen Yulius de Gaard en Kompas College³ Bestaande uit veertien gemeenten buiten Rijnmond. Gemeente met vijf leerlingen of meer is: 's-Gravenhage (5 leerlingen).Figuur 6.15 Waar komen leerlingen in **Rotterdam** vandaan?

Gemeente	Cluster 3 - SO ¹	Cluster 3 – VSO ²	Cluster 4 – SO ³	Cluster 4 – VSO ⁴
Rotterdam	396 (59%)	476 (60%)	599 (69%)	611 (55%)
Albrandswaard	13 (2%)	7 (1%)	11 (1%)	11 (1%)
Barendrecht	13 (2%)	11 (1%)	14 (2%)	32 (3%)
Brielle	1 (<1%)	2 (<1%)		4 (<1%)
Capelle aan den IJssel	50 (7%)	41 (5%)	75 (9%)	61 (5%)
Goeree-Overflakkee	3 (<1%)	2 (<1%)		7 (1%)
Hellevoetsluis	5 (1%)	6 (1%)		30 (3%)
Krimpen aan den IJssel	15 (2%)	18 (2%)	25 (3%)	25 (2%)
Lansingerland	34 (5%)	30 (4%)	36 (4%)	32 (3%)
Maassluis	4 (1%)	8 (1%)		12 (1%)
Nissewaard	19 (3%)	19 (2%)	5 (1%)	51 (5%)
Ridderkerk	3 (<1%)	18 (2%)	11 (1%)	29 (3%)
Schiedam	23 (3%)	15 (2%)	6 (1%)	46 (4%)
Vlaardingen	24 (4%)	16 (2%)	5 (1%)	36 (3%)
Westvoorne		2 (<1%)		5 (<1%)
Overig ⁵	71 (11%)	119 (15%)	75 (9%)	119 (11%)
Totaal	674 (100%)	790 (100%)	862 (100%)	1.111 (100%)

¹ Scholen Mytyschool De Brug, Dr A V Voorthuysenschool, OLS de Recon, St Matth Sch SOVSO ZMLK, De Regenboog SO/VSO zmlk, A Willeboerschool en Sch V Meerv Gebr Kind² Scholen A Willeboerschool, Dr A V Voorthuysenschool, Mytyschool De Brug, OLS de Recon, St Matth Sch SOVSO ZMLK, De Regenboog SO/VSO zmlk en Sch V Meerv Gebr Kind³ Scholen De Pilot, Instituut Mr Schats, De Archipel, A J Schreuderschool en Bergse Veld Sch SO/IOBK⁴ Scholen Schreuder College, VSO Het Passer College, Yulius Heer Bokel College, A J Schreuderschool, M J Schreuderschool, en Yulius DB MFC

⁵ Bestaande uit vijftig gemeenten buiten Rijnmond. Gemeenten met vijf leerlingen of meer zijn: Westland (5 leerlingen), Korendijk (5 leerlingen), Sliedrecht (6 leerlingen), Papendrecht (6 leerlingen), Molenwaard (6 leerlingen), Alphen aan den Rijn (5 leerlingen), Alblaserdam (6 leerlingen), Delft (7 leerlingen), Onbekend (8 leerlingen), Hendrik-Ido-Ambacht (8 leerlingen), Bodegraven-Reeuwijk (8 leerlingen), Pijnacker-Nootdorp (9 leerlingen), Zwijndrecht (10 leerlingen), Zoetermeer (10 leerlingen), Oud-Beijerland (16 leerlingen), Binnenmaas (17 leerlingen), Waddinxveen (19 leerlingen), Dordrecht (28 leerlingen), Gouda (40 leerlingen), Krimpenerwaard (41 leerlingen) en Zuidplas (87 leerlingen).

Figuur 6.16 Waar komen leerlingen in **Schiedam** vandaan?

Gemeente	Cluster 4 - SO ¹	Cluster 4 – VSO ²
Schiedam	32 (41%)	41 (38%)
Capelle aan den IJssel		3 (3%)
Lansingerland		1 (1%)
Maassluis	14 (18%)	11 (10%)
Nissewaard	1 (1%)	
Rotterdam	4 (5%)	19 (18%)
Vlaardingen	28 (35%)	26 (24%)
Overig ³		6 (6%)
Totaal	79 (100%)	107 (100%)

¹ School Mw Dr CP Gelinkschool

² School Yulius Ilex College

³ Bestaande uit vier gemeenten buiten Rijnmond

Figuur 6.17 Waar komen leerlingen in **Vlaardingen** vandaan?

Gemeente	Cluster 3 - SO ¹	Cluster 3 – VSO ²
Vlaardingen	33 (33%)	43 (35%)
Maassluis	10 (10%)	9 (7%)
Nissewaard		2 (2%)
Rotterdam	3 (3%)	12 (10%)
Schiedam	52 (53%)	54 (44%)
Overig ³	1 (1%)	2 (2%)
Totaal	99 (100%)	122 (100%)

¹ School Ericaschool

² School Ericaschool

³ Bestaande uit twee gemeenten buiten Rijnmond

Figuur 6.18 Waar komen leerlingen in **Westvoorne** vandaan?

Gemeente	Cluster 4 - SO ¹
Westvoorne	42 (27%)
Brielle	10 (6%)
Goeree-Overflakkee	7 (4%)
Hellevoetsluis	50 (32%)
Nissewaard	11 (7%)
Rotterdam	36 (23%)
Schiedam	1 (1%)
Overig ²	1 (1%)
Totaal	158 (100%)

¹ School Mw Dr CP Gelinkschool

² Bestaande uit één gemeente buiten Rijnmond

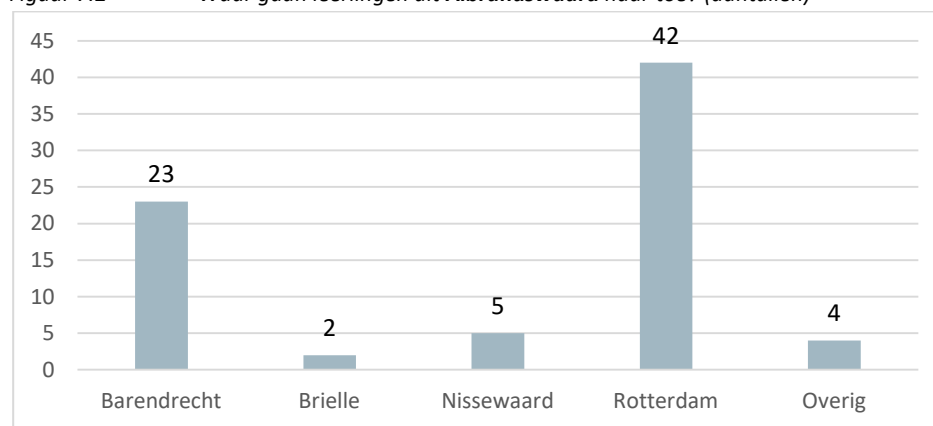
Bijlage 7 (v)so-leerlingstromen de gemeente uit^{18 19}

Figuur 7.1 Waar gaan leerlingen uit **Albrandswaard** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	3		1 (3%)
Barendrecht	4	14 (34%)	8 (23%)
Brielle	3		2 (6%)
Nissewaard	4	2 (5%)	3 (9%)
Rotterdam	3	13 (32%)	7 (20%)
Rotterdam	4	11 (27%)	11 (31%)
Overig ¹	3/4	1 (2%)	3 (9%)
Totaal		41 (100%)	35 (100%)

¹ Bestaande uit één gemeente buiten Rijnmond, namelijk Dordrecht

Figuur 7.2 Waar gaan leerlingen uit **Albrandswaard** naar toe? (aantallen)

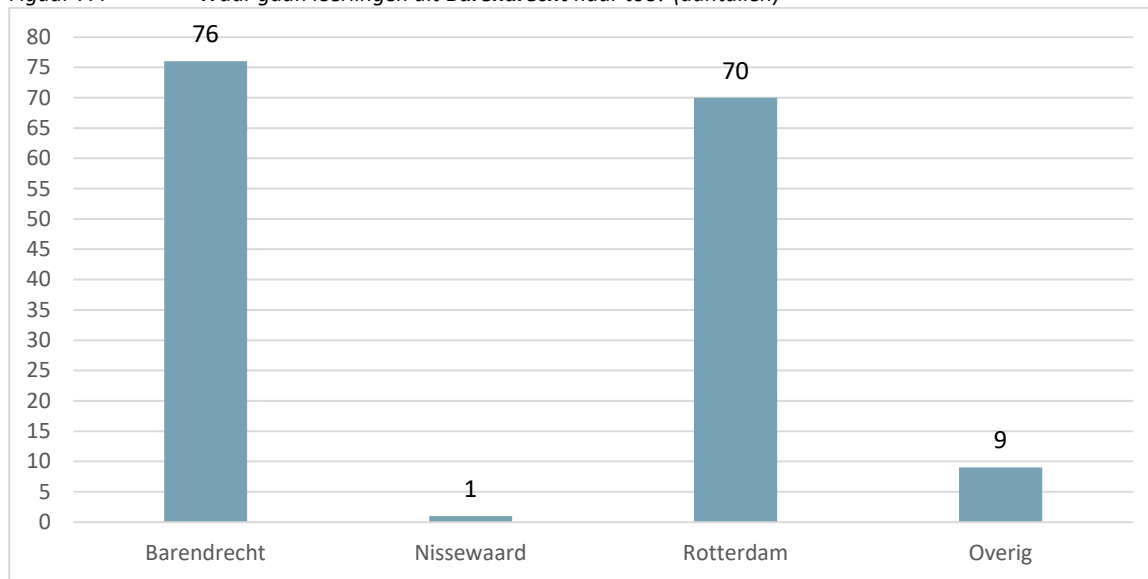
Figuur 7.3 Waar gaan leerlingen uit **Barendrecht** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	3	2 (3%)	6 (7%)
Barendrecht	4	40 (53%)	28 (35%)
Nissewaard	4		1 (1%)
Rotterdam	3	13 (17%)	11 (14%)
Rotterdam	4	14 (19%)	32 (40%)
Overig ¹	3/4	6 (8%)	3 (4%)
Totaal		75 (100%)	81 (100%)

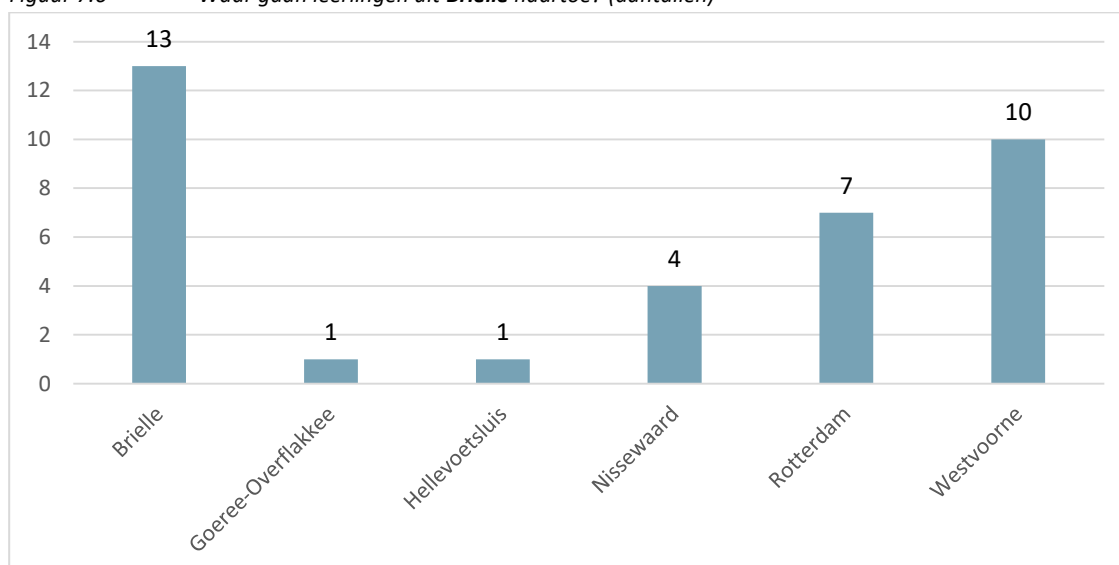
¹ Bestaande uit drie gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Dordrecht, Heeze-Leende en Sliedrecht

¹⁸ DUO, peildatum oktober 2016

¹⁹ Op een aantal locaties voor residentiële jeugdhulp in de regio wordt ook onderwijs verzorgd. Een voorbeeld hiervan is De Fjord in Capelle aan den IJssel. In de vermelde aantallen zijn ook deze leerlingen opgenomen. Bij de interpretatie van deze cijfers moet worden bedacht dat hierbij geen sprake is van (v)so-scholen, maar van onderwijs aan residentieel verblijvende leerlingen.

Figuur 7.4 Waar gaan leerlingen uit **Barendrecht** naar toe? (aantallen)Figuur 7.5 Waar gaan leerlingen uit **Brielle** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Brielle	3	4 (24%)	9 (47%)
Goeree-Overflakkee	3		1 (5%)
Hellevoetsluis	4	1 (6%)	
Nissewaard	4	1 (6%)	3 (16%)
Rotterdam	3	1 (6%)	2 (11%)
Rotterdam	4		4 (21%)
Westvoorne	4	10 (59%)	
Totaal		17 (100%)	19 (100%)

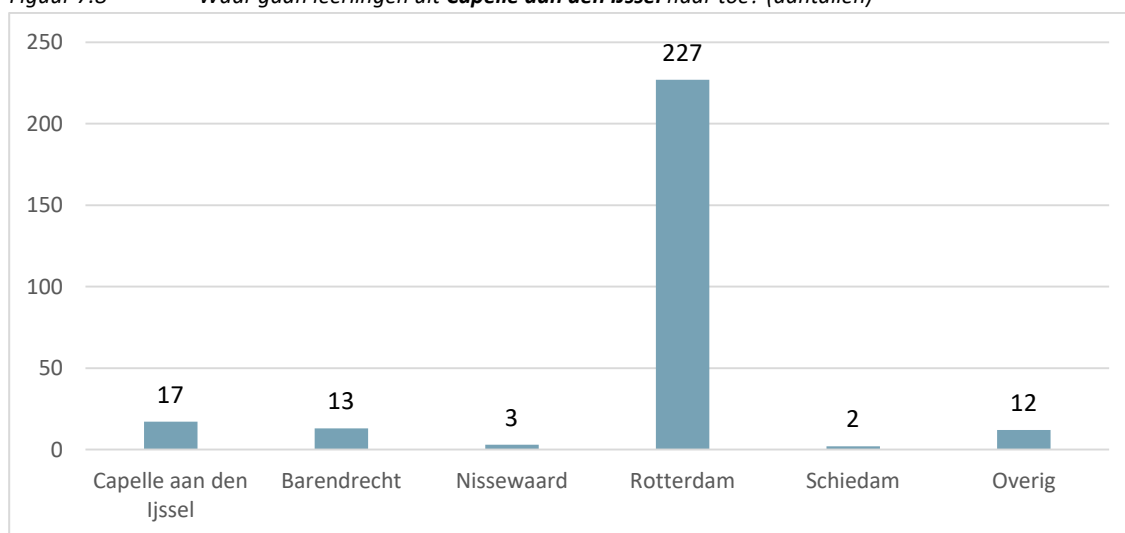
Figuur 7.6 Waar gaan leerlingen uit **Brielle** naartoe? (aantallen)

Figuur 7.7 Waar gaan leerlingen uit **Capelle aan den IJssel** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Capelle aan den IJssel	4		17 (12%)
Barendrecht	3	2 (2%)	1 (1%)
Barendrecht	4	4 (3%)	6 (4%)
Nissewaard	4		3 (2%)
Rotterdam	3	50 (38%)	41 (29%)
Rotterdam	4	75 (56%)	61 (43%)
Schiedam	4		2 (2%)
Overig ¹	3/4	2 (2%)	10 (7%)
Totaal		133 (100%)	142 (100%)

¹ Bestaande uit negen gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Gouda, Lelystad, Teylingen, Breda, Dordrecht, Ermelo, Goes, Oisterwijk en Oost Gelre

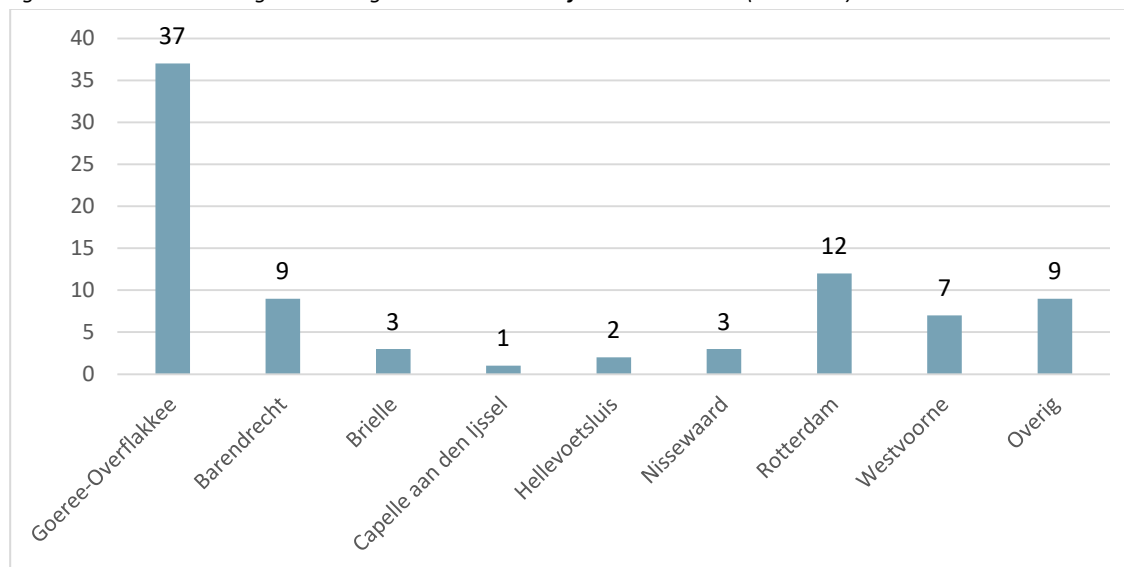
Figuur 7.8 Waar gaan leerlingen uit **Capelle aan den IJssel** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.9 Waar gaan leerlingen uit **Goeree-Overflakkee** naar toe?

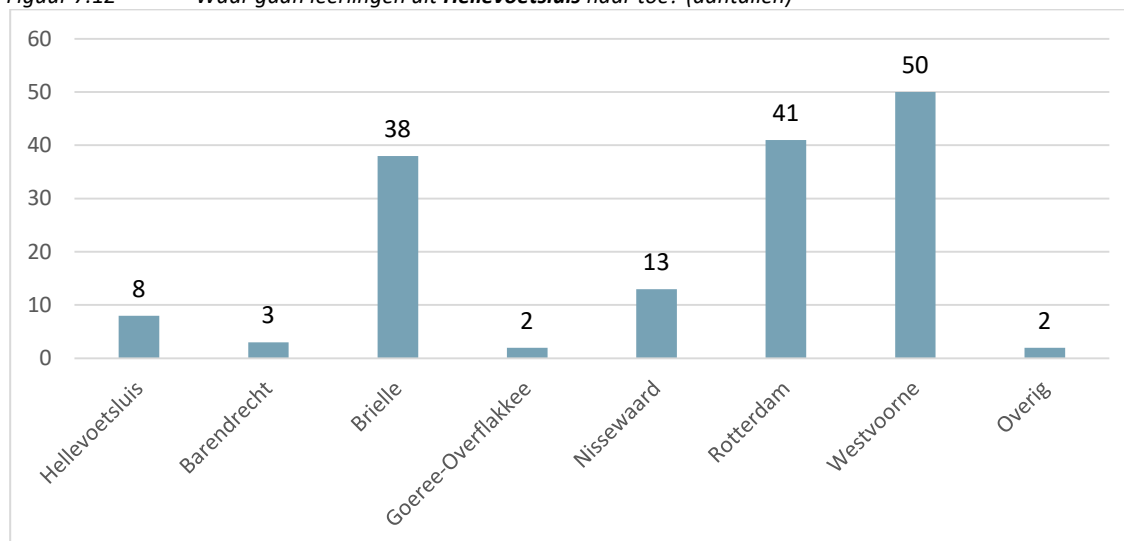
Gemeente	Cluster	SO	VSO
Goeree-Overflakkee	3	20 (51%)	17 (39%)
Barendrecht	3	4 (10%)	
Barendrecht	4	2 (5%)	3 (7%)
Brielle	3		3 (7%)
Capelle aan den IJssel	4		1 (2%)
Hellevoetsluis	4	2 (5%)	
Nissewaard	4		3 (7%)
Rotterdam	3	3 (8%)	2 (5%)
Rotterdam	4		7 (16%)
Westvoorne	4	7 (18%)	
Overig ¹	3/4	1 (3%)	8 (18%)
Totaal		39 (100%)	44 (100%)

¹ Bestaande uit vier gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Goes, Amsterdam, Den Helder en Oisterwijk

Figuur 7.10 Waar gaan leerlingen uit **Goeree-Overflakkee** naar toe? (aantallen)Figuur 7.11 Waar gaan leerlingen uit **Hellevoetsluis** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Hellevoetsluis	4	8 (10%)	
Barendrecht	4	2 (3%)	1 (1%)
Brielle	3	11 (14%)	27 (34%)
Goeree-Overflakkee	3		2 (3%)
Nissewaard	4	1 (1%)	12 (15%)
Rotterdam	3	5 (6%)	6 (8%)
Rotterdam	4		30 (38%)
Westvoorne	4	50 (64%)	
Overig ¹	3/4	1 (1%)	1 (1%)
Totaal		78 (100%)	79 (100%)

¹ Bestaande uit twee gemeenten buiten Rijnmond, namelijk 's-Gravenhage en Goes

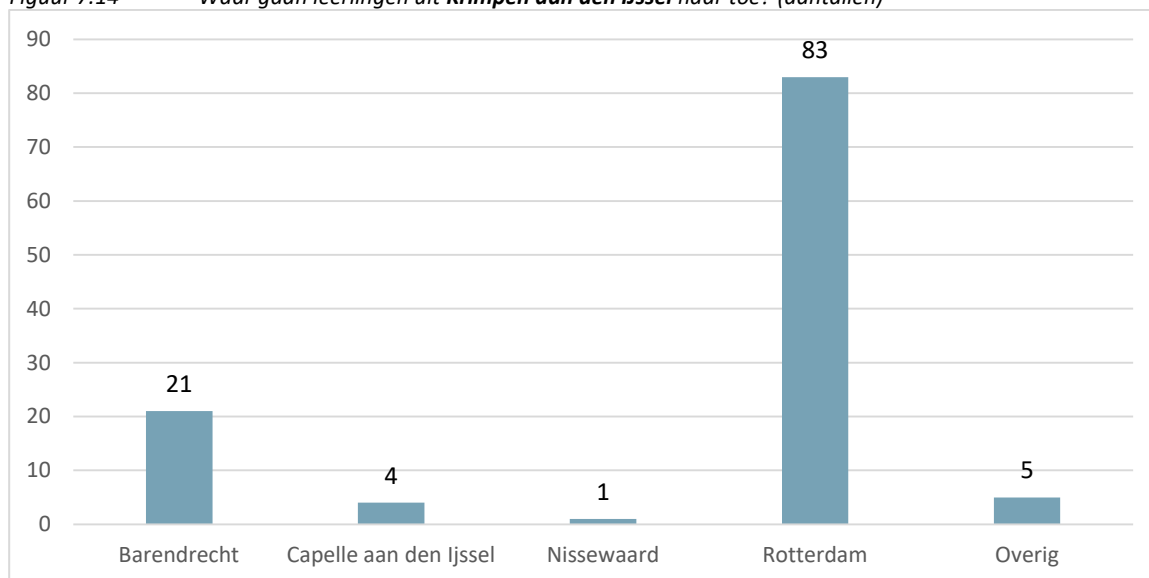
Figuur 7.12 Waar gaan leerlingen uit **Hellevoetsluis** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.13 Waar gaan leerlingen uit **Krimpen aan den IJssel** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	3	3 (6%)	8 (12%)
Barendrecht	4	2 (4%)	8 (12%)
Capelle aan den IJssel	4		4 (6%)
Nissewaard	4		1 (1%)
Rotterdam	3	15 (32%)	18 (27%)
Rotterdam	4	25 (53%)	25 (37%)
Overig ¹	3/4	2 (4%)	3 (4%)
Totaal		47 (100%)	67 (100%)

¹ Bestaande uit twee gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Gouda en Dordrecht

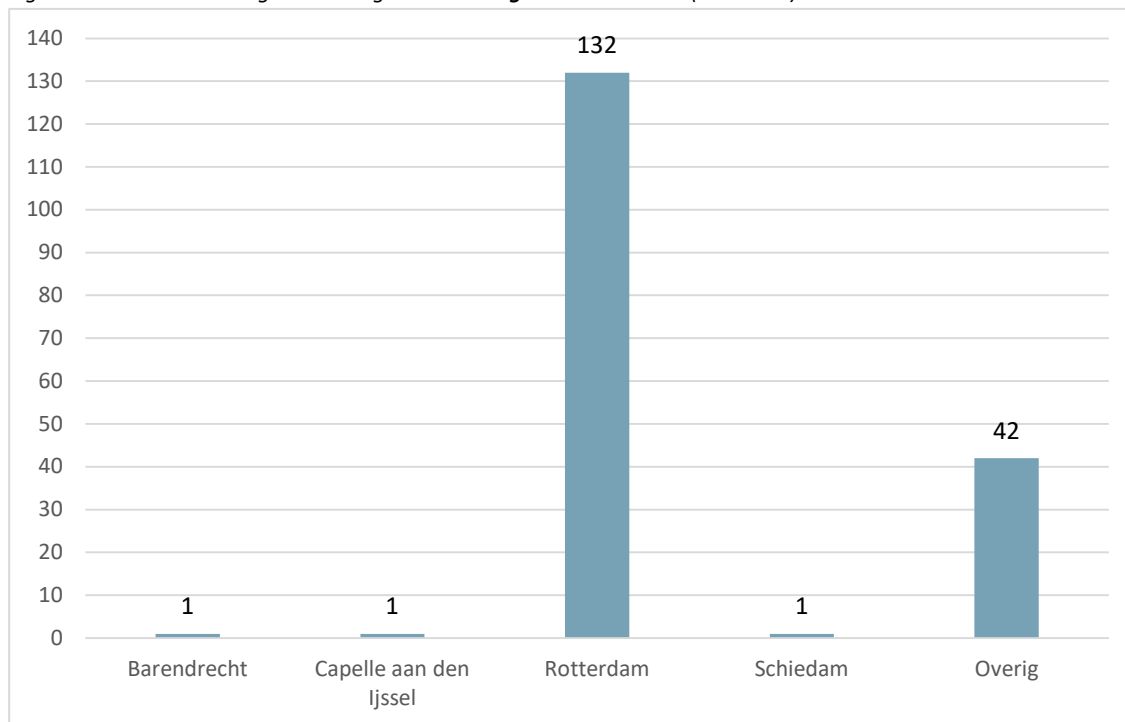
Figuur 7.14 Waar gaan leerlingen uit **Krimpen aan den IJssel** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.15 Waar gaan leerlingen uit **Lansingerland** naar toe?

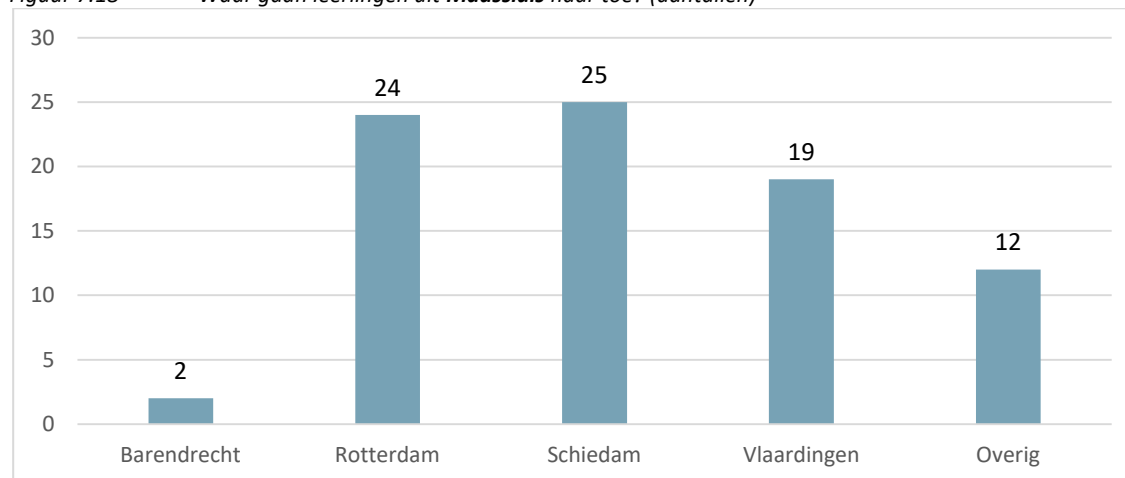
Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	4		1 (1%)
Capelle aan den IJssel	4		1 (1%)
Rotterdam	3	34 (39%)	30 (34%)
Rotterdam	4	36 (41%)	32 (36%)
Schiedam	4		1 (1%)
Overig ¹	3/4	18 (20%)	24 (27%)
Totaal		88 (100%)	89 (100%)

¹ Bestaande uit zes gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Zoetermeer, Delft, 's-Gravenhage, Pijnacker-Nootdorp, Leiden en Oisterwijk

Figuur 7.16 Waar gaan leerlingen uit **Lansingerland** naar toe? (aantallen)Figuur 7.17 Waar gaan leerlingen uit **Maassluis** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	4	1 (3%)	1 (2%)
Rotterdam	3	4 (12%)	8 (17%)
Rotterdam	4		12 (25%)
Schiedam	4	14 (41%)	11 (23%)
Vlaardingen	3	10 (29%)	9 (19%)
Overig ¹	3/4	5 (15%)	7 (15%)
Totaal		34 (100%)	48 (100%)

¹ Bestaande uit vier gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Westland, 's-Gravenhage, Delft en Leiderdorp

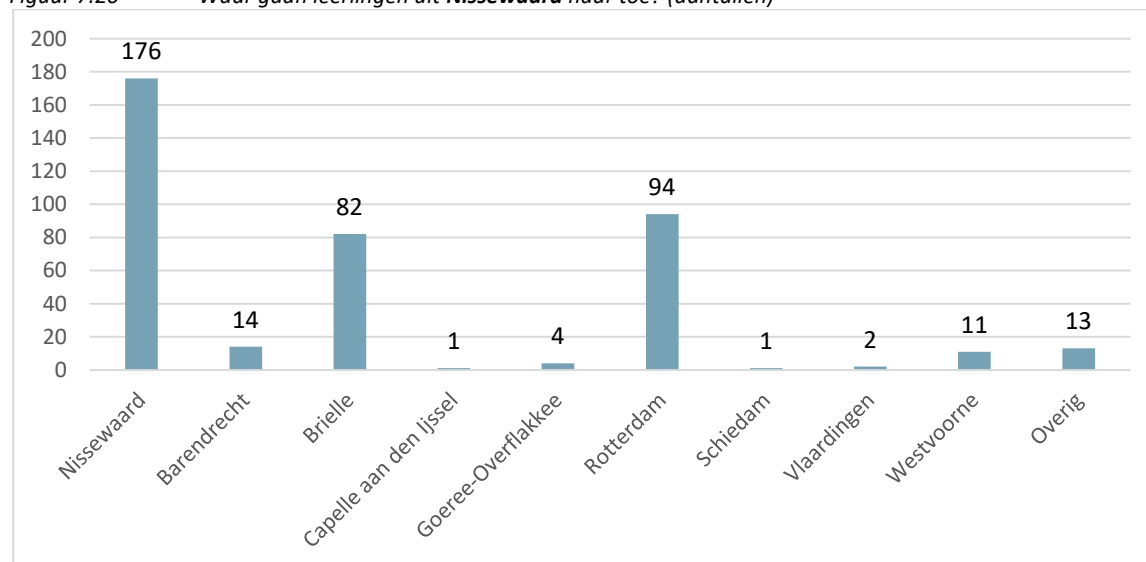
Figuur 7.18 Waar gaan leerlingen uit **Maassluis** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.19 Waar gaan leerlingen uit **Nissewaard** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Nissewaard	4	97 (57%)	79 (34%)
Barendrecht	4	5 (3%)	9 (4%)
Brielle	3	26 (15%)	56 (24%)
Capelle aan den IJssel	4		1 (1%)
Goeree-Overflakkee	3	2 (1%)	2 (1%)
Rotterdam	3	19 (11%)	19 (8%)
Rotterdam	4	5 (3%)	51 (22%)
Schiedam	4	1 (1%)	
Vlaardingen	3		2 (1%)
Westvoorne	4	11 (7%)	
Overig ¹	3/4	3 (2%)	10 (4%)
Totaal		169 (100%)	229 (100%)

¹ Bestaande uit acht gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Goes, Dordrecht, Oost Gelre, Oud-Beijerland, Eijsden-Margraten, Heerlen, Oisterwijk en Teylingen

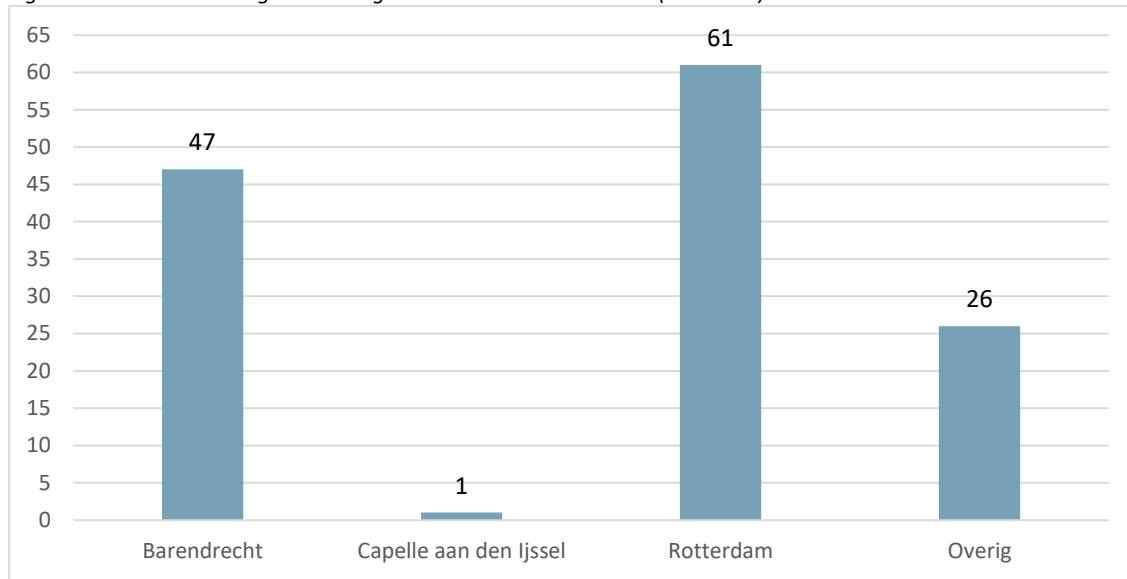
Figuur 7.20 Waar gaan leerlingen uit **Nissewaard** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.21 Waar gaan leerlingen uit **Ridderkerk** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Barendrecht	3	3 (7%)	6 (7%)
Barendrecht	4	23 (51%)	15 (17%)
Capelle aan den IJssel	4		1 (1%)
Rotterdam	3	3 (7%)	18 (20%)
Rotterdam	4	11 (24%)	29 (32%)
Overig ¹	3/4	5 (11%)	21 (23%)
Totaal		45 (100%)	90 (100%)

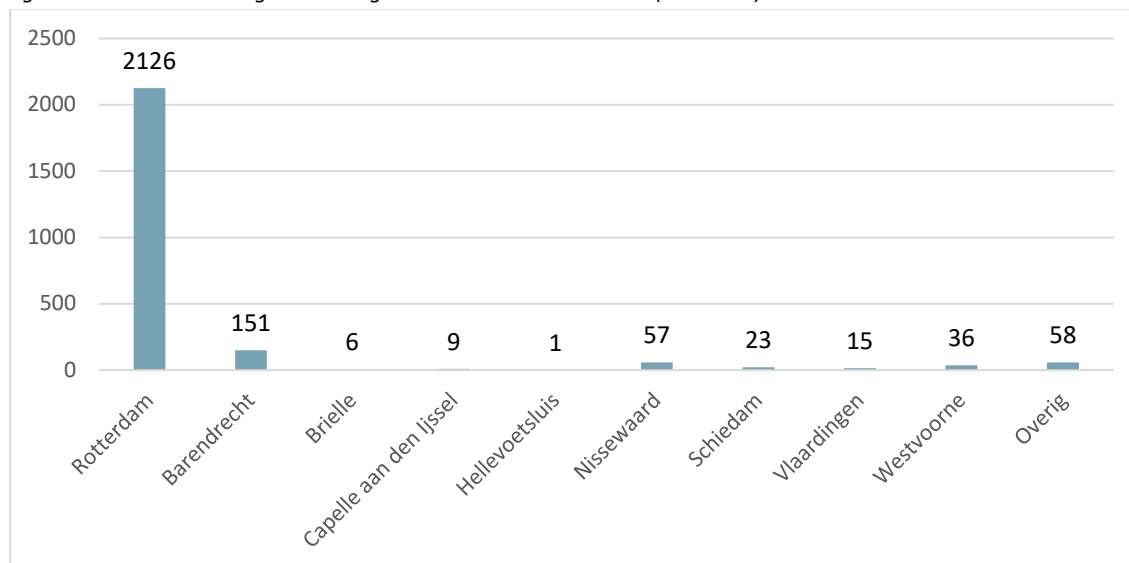
¹ Bestaande uit twee gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Dordrecht en Slidrecht

Figuur 7.22 Waar gaan leerlingen uit **Ridderkerk** naar toe? (aantallen)Figuur 7.23 Waar gaan leerlingen uit **Rotterdam** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Rotterdam	3	396 (35%)	476 (35%)
Rotterdam	4	622 (55%)	632 (47%)
Barendrecht	3		2 (0,2%)
Barendrecht	4	60 (5%)	89 (7%)
Brielle	3	1 (1%)	5 (5%)
Capelle aan den IJssel	4		9 (1%)
Hellevoetsluis	4	1 (1%)	
Nissewaard	4	6 (1%)	51 (4%)
Schiedam	4	4 (0,4%)	19 (1%)
Vlaardingen	3	3 (0,3%)	12 (1%)
Westvoorne	4	36 (3%)	
Overig ¹	3/4	11 (1%)	47 (4%)
Totaal		1140 (100%)	1342 (100%)

¹ Bestaande uit zeventien gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Westland, Oisterwijk, Teylingen, Dordrecht, Sliedrecht, 's Gravenhage, Berg en Dal, Gouda, Leidschendam-Voorburg, Alphen aan den Rijn, Amsterdam, Nijmegen, Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Delft en Ede

Figuur 7.24 Waar gaan leerlingen uit **Rotterdam** naar toe? (aantallen)

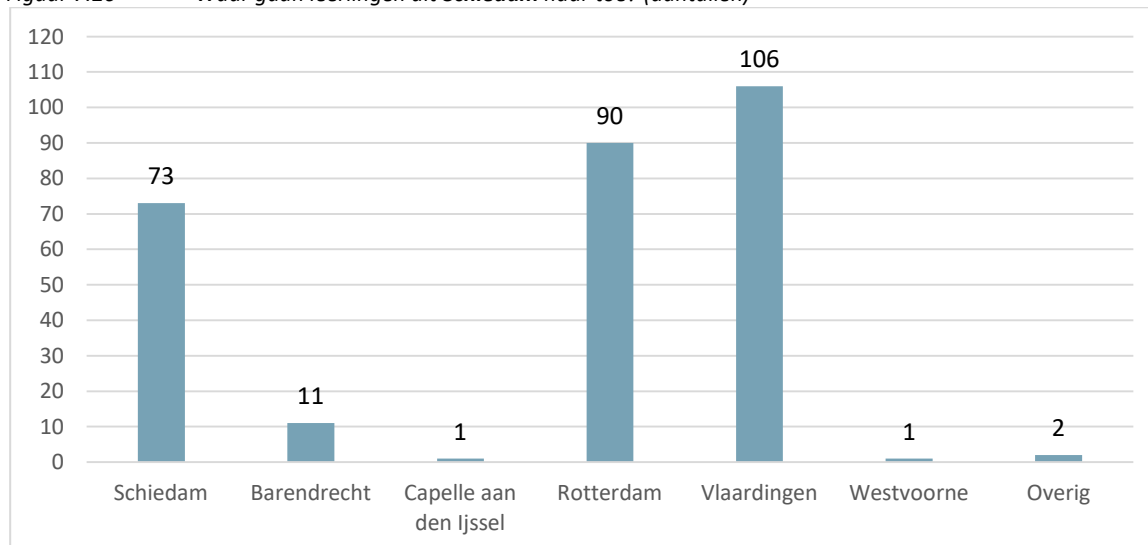

Figuur 7.25 Waar gaan leerlingen uit **Schiedam** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Schiedam	4	32 (27%)	41 (25%)
Barendrecht	4	4 (3%)	7 (4%)
Capelle aan den IJssel	4		1 (1%)
Rotterdam	3	23 (19%)	15 (9%)
Rotterdam	4	6 (5%)	46 (28%)
Vlaardingen	3	52 (43%)	54 (33%)
Westvoorne	4	1 (1%)	
Overig ¹	3/4	2 (2%)	
Totaal		120 (100%)	164 (100%)

¹ Bestaande uit twee gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Oisterwijk en Westland

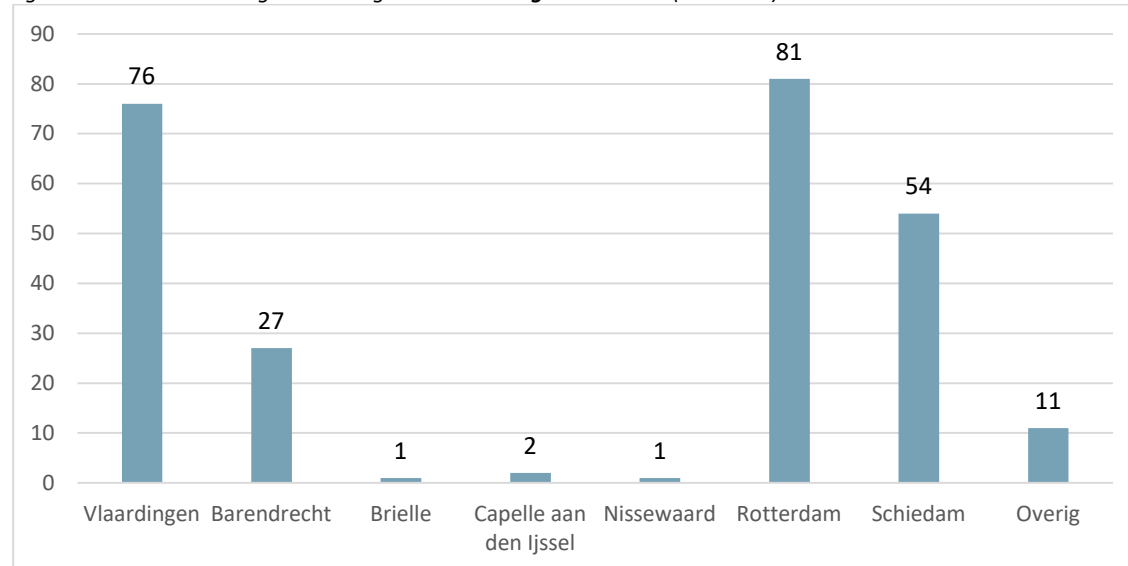
Figuur 7.26 Waar gaan leerlingen uit **Schiedam** naar toe? (aantallen)

Figuur 7.27 Waar gaan leerlingen uit **Vlaardingen** naar toe?

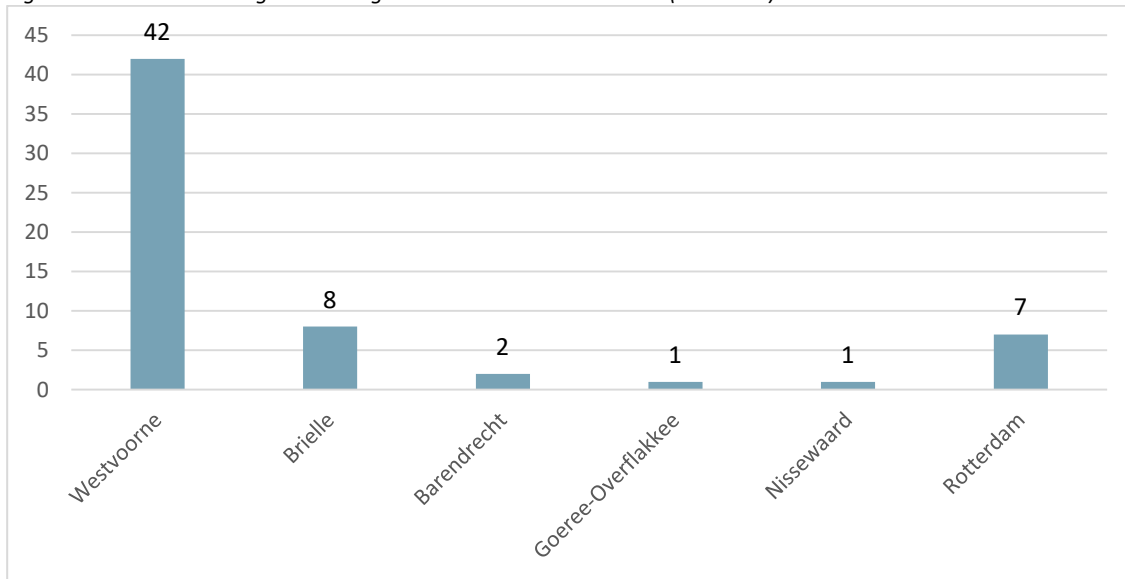
Gemeente	Cluster	SO	VSO
Vlaardingen	3	33 (29%)	43 (31%)
Barendrecht	3	1 (1%)	
Barendrecht	4	19 (17%)	7 (5%)
Brielle	3		1 (1%)
Capelle aan den IJssel	4		2 (1%)
Nissewaard	4		1 (1%)
Rotterdam	3	24 (21%)	16 (12%)
Rotterdam	4	5 (4%)	36 (26%)
Schiedam	4	28 (25%)	26 (19%)
Overig ¹	3/4	4 (4%)	7 (5%)
Totaal		114 (100%)	139 (100%)

¹ Bestaande uit acht gemeenten buiten Rijnmond, namelijk Oisterwijk, Delft, 's-Gravenhage, Breda, Dordrecht, Leeuwarden, Lelystad en Westland

Figuur 7.28 Waar gaan leerlingen uit **Vlaardingen** naar toe? (aantallen)Figuur 7.29 Waar gaan leerlingen uit **Westvoorne** naar toe?

Gemeente	Cluster	SO	VSO
Westvoorne	4	42 (89%)	
Brielle	3	4 (9%)	4 (29%)
Barendrecht	4	1 (2%)	1 (7%)
Goeree-Overflakkee	3		1 (7%)
Nissewaard	4		1 (7%)
Rotterdam	3		2 (14%)
Rotterdam	4		5 (36%)
Totaal		47 (100%)	14 (100%)

Figuur 7.30 Waar gaan leerlingen uit **Westvoorne** naar toe? (aantallen)

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht
t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80
info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, oktober 2017

In opdracht van de Regiogemeenten Rijnmond (GRJR)

Uitvoering: Eelco van Aarsen, Rianne Exalto, Debbie Kooij,
Michiel van der Grinten en Miriam Walraven